

НИКИТА СТЕНЕСКУ
■
11 ЕЛЕГІЙ ТА ІНШІ ВІРШІ

Обкладинка і фотографія:
РОЖНОЇ ВАЛЕНТИН

© Видавництво «ЕКІМ», 2008 & Павло Романюк
0744-537116
editura_echim@yahoo.com
Сигіт Мармароський

ISBN: 978-973-7663-13-9

НИКИТА СТЕНЕСКУ

**11 ЕЛЕГІЙ
ТА
ІНШІ ВІРШІ**

ПЕРЕКЛАД З РУМУНСЬКОЇ МОВИ:
ПАВЛА РОМАНЮКА

ПЕРЕДМОВА:
ВАСИЛЬ МАХНО

Видавництво «ЕКІМ»
Сигіт Мармароський, 2008

Нікіта Стенеску поміж словами і несловами

Нікіта Стенеску спустився на землю румунської поезії як ангел її слів.

Він приніс зі собою якусь незвичну енергію тих слів, викомбінувавши нову поетичну схему, котра спрацьовує, наче електричний розряд поміж плюсом і мінусом, поміж словами і несловами. Ця поезія, котру майже неможливо класифікувати відносно відомих модерністичних поетик, бо Стенеску увів у форми своїх віршів різні елементи поетичної та світоглядної матерії: від метафізичних, екзистенційних проблем окремого індивідуума до майже авангардистського ламання хребта усталеним мовним стандартам. Попри усі ці видимі нововведення щодо форми та змісту, якими було переповнене 20 століття, Стенеску залишає за собою право на виразний індивідуалізм поетичного вислову. Ця характерна риса будь-якого значного поета, примушує читача зацепеніти перед магічним поводженням з мовою, перед світловою енергією поезії, як акту творення.

Мабуть, у румунській поезії, не заважаючи, навіть, на тоталітарні часи, було присутнє європейське культурне співіснування, прямо пов'язане із культурною столицею світу Парижем, яким це місто було у першій третині 20 століття. І формально, і змістовно румунська поезія значно відрізняється від української цього

періоду, це на перший погляд, однак усе значно складніше – бо неофіційна поезія Київської школи (Василь Голобородько, Микола Воробйов чи Віктор Кордун) значною мірою відтворює подібні зі Стенеску поетичні стани. Не тільки ці українські поети 1960-тих років, але їхні попередники – Павло Тичина, Володимир Свідзінський та Богдан Ігор Антонич, зокрема у випадку творчості Стенеску, прописали свого часу і космогонію, і містику, і поетичний пантеїзм, – елементи, на які щораз натрапляємо у віршах Стенеску.

Найперше, що пропонує поетична пропозиція від Нікити Стенеску це свобода вислову, це майже сюрреалістичне поєднання свідомості та мислення, котрі виходять за рамки усталеного, дивовижне перетікання форм, речей, станів, емоцій одне в одне, мабуть, тому у поезії Стенеску часто послуговується формою кола, себто ним же створеною циклічністю, котра є формою всесвіту та людського ока, одночасно живих і неживих предметів. До іншої лінії образотворення, матеріалом стенесківських світовідчуттів належать певні, закодовані поетом, символи. Не можна сказати, що це нові елементи, ніким до нього не вживані, але вибудовуючи свою лінію у поезії, поет намагається вивільнити їх від звичного, або традиційного слововжитку, створити таку поетичну ситуацію у тексті, *коли коні, сонця, руки, тіла, ангели, евангелісти, зима, квітка, зорі, левиця, дерева, камінь, кола, куби, тощо* перемінюються у словесній матерії Нікити Стенеску у речі та предмети з новим значенням.

На противагу уживанню, в більшості, абстрактних понять, поезія Стенеску не програє від цього, не тратить діалогічної відвертості, не відступає від нагальних проблем індивіуума, однак проблеми ці бачить майже виключно у площині екзистенціальної самотності людини, а найбільшою кризою втрати діалогу, *ословлення та омовлення* світу та космосу, Стенеску шукає, як мені видається, у порушених зв'язках поміж поетичним текстом та його сприймачами.

Поета не можна випити, отже його не розуміємо!

Поет не пахне немов квітка.

Як ми можемо його зрозуміти, як ми можемо уважати те що не має запаху квітки квіткою?!

Стенеску був апостолом модернізму, він уникав стереотипності надзвичайно своєрідним, майже бунтарсько-дитячим поглядом на світ, на речі, на усталені поняття, на культурологічні подразники, на біблійні сюжети. В його віршах дуже часто змінюється настрій і темп вислову, метафори породжують одна одну, часто незвичним способом, майже із сюрреалістичною домінантою. У кожному вірші Стенеску намагається вивергнути усі емоції та відчуття, обрамляючи їх у дивні комбінації словесних схем, залишаючись при цьому майже наївним спостерігачем світу. Поет Нікіта Стенеску надзвичайно вигадливий щодо образотворення, у його віршах *“серце викидало зайців у бігу, або “чотири евангелії напишемо про*

падіння листя в осінь”, або” “... земне з голоду поїдає небесне”, така настановна і пильна увага до метафори та поетичного образу свідчить про домінанту емоційного у його поезії. Цілком вірогідно, що вузли тих метафор, зав’язані Стенеску, з різних і цілком протилежних архетипів: від румунського фольклору до сюрреалістичних вивертів бретонівської команди.

Нікіта Стенеску намагався розгадати таїну і природу поезії, вписавши її у формулу про стан поетичності, котра укладається поміж *словами і несловами*. І якщо послуговуватись його ж таки поетичним принципом, – то де ця міра, що їх розділяє, – і що становлять *слова* і що *неслова*? І чим тоді наповнював свої вірші Стенеску *словами* чи *несловами*? На це питання, очевидно, відповіді нема.

Нам доводиться лише стинати плечима, читаючи вірші румунського ілюзійніста, маґа, жонглера румунської мови, який у кожному вірші повторює нам свій коронний номер, змінюючи кольори слів, вправність рухів своїх рук, граційність з якою він демонструє нам свою незвичну вправність, – у такому простому завданні як писання віршів, що опали з його ангельських крил.

■ **ВАСИЛЬ МАХНО***
Нью-Йорк, 2008

БІБЛІОГРАФІЯ ПОЕТА

1933

- 31 березня, в м. Плоешть, народжується Нікіта Грістя Н. Стенеску, в сім'ї Ніколає і Татяни Стенеску. 1940-1944 Перші два класи вчиться в Школі No.5, наступні два – в Плоештах.

1944-1948

- Навчається в Ліцеї «Свяий Петру і Павел» (сьогодні Ліцей «І.Л.Караджяле») з Плоешть.

1948-1952

- Продовжує навчання в тому ж самому ліцеї. Пише перші вірші, які пізніше надрукує під назвою Арготіче.

1952-1957

- Навчання на Філологічному факультеті Бухарестського Університету. 1952 року одружується з Магдаленою Петреску. Знайомиться з молодим поетом Ніколає Лабішем. 1957- Друкує свої перші вірші в журналах Трибуна, Газета літераре, Стеауа.

1957-1960

- Після закінчення факультету працює коректором, опісля редактором відділу поезії в журналі Газета літераре. Близько сходиться з: Грігоре Гаджіу, Мірча Іванеску, Ніколає Бребаном, Петре Стойкою, Чезарем Балтаг, Фенушем Нягу та інші. 1960 - Виходить перша збірка Нікіти Стенеску «Сенс любові» в колекції «Лучафер». Новизна поезії ламає традиційність, пробуджує румунську літературу.

1962

- Подорожує по Румунії. Одружується з поетесою Дойна Чюря.

1963

- Подорожує по Югославії.

1964

- Виходить його друга збірка «Погляд сентиментів», за яку отримує Премію Спілки Письменників Румунії. Подорожує до Фінляндії.

1965

- Друкує збірку «Право на час». Обраний до керівного складу Спілки Письменників Румунії. Поїздка до Югославії на Фестиваль до Струги. Зна-йомиться з поетом Євгенієм Свтушенком.

1966

- Виходить найкраща його збірка «11 Елегій». Перекладає югославсь-кого поета Васко Попа.

1967

- Виходять три збірки Нікіти Стенеску: «Червоне вертикальне», «Альфа» та антологічна збірка «Яйце і сфера». В складі румунської делегації подорожує до Відня, Монте – Карло, Парижу, Версаю, Авіньону. Знайомиться з поетом Жаком Превером.

1968

- Появляється збірка «Laus Ptolomaei». Відвідує Чехословаччину.

1969

- Виходить збірка «Неслова», за яку отримує Премію Спілки Письменників Румунії. Видає книжечку «П'ять пальців» і збірку «Земля, яку звати Румунія». В Югославії виходить переклад «11 Елегій»; в Румунії виходить двомовне німецько-румунське видання поета. Займає посаду головного редактора літературного журналу «Луча-ферул», поряд з Фенушем Нягу, Георге Томозейом, Адріаном Пеунес-ку.

1970

- Появляється збірка «В класичному стилі» та вибране - «Поезії». А у видавництві «Емініску» - двомовні – англійсько-румунське та французько-румунське видання «11 Елегій». Стає редактором-заступником журналу

«Романія літераре». Подорожує до Белграду. Пише передмову до перекладу віршів Томаса Еліота «Поєми».

1971

- В Югославії виходить збірка перекладів Стенеску Нікити «Неречі», («Неслова») та «Београд в пет приятеля», («Београд в колі п'ять друзів»), переклад на сербську Адама Пушлоїча. Того ж року відвідує Італію, бере участь у міжнародно-му IV-у Фестивалі Поезії в Лондоні. Зустрічається з поетом В.Г.Оденом.

1972

- Друкує збірку есе «Книга перечитування», за яку втретє отримує Премію Спілки письменників Румунії. Згодом видає збірки «Літера в дзеркалі», «Белград з пет приятеля» («Белград з п'ятьма друзями», «Велич холоду». Перекладає і пише передмову до збірки поезій сербського поета Адама Пушлоїча «Безкрилий птах». Подорожує до Франції і Федеративної Республіки Німеччини.

1973

- Виходить збірки: «Ясність серця» та «Йон Некулче: Деякі слова впорядковані у формі вірша Нікітою Стенеску». Виходить двомовний переклад на румунську та сербохорватську Адама Пушлоїча «Звання по імені».

1974

- У перекладі угорською мовою «Водяний орган» (перекладач Сілагі Домокошом) та на англійську – «The still unborn about the dead» (Londra, Anvil Press Poetry.University of Yowa), в перекладі Peter Jay. Подорожує до Федеративної Республіки Німеччини.

1975

- Нагороджений міжнародною премією «Gottfried von Herder», Віден-ського Університету. Видає вибрані вірші «Стан поезії». Отримує вчетверте Премію Спілки Письменників Румунії. В Швеції появляється том «Kampen Mellan inalvor och Verkliget» («Боротьба між внутрішністю і

реальністю»), в перекладі П'єра Зекелі і з передмовою Артура Лудквіста.

1977

- У Відні отримує нагороду Гердера. Бере участь у «Днях радянських літератур», у Кишиневі.
- Появляються інші переклади: «Necas nav citas» («Ніщо не є іншим»), Pira, «Ptolemaios dod och uppstandelse» («Смерть і воскресіння Птоломея»), Стокгольм, «Nieslova i inne wiersze» («Неслова та інші Поезії») у Кракові.
- Появляється видання «Erica magna», з рисунками Соріна Думітреску.
- Румунська Академія нагороджує його премією ім. «Міхая Емінеску».
- Виходить в світ у Будапешті переклад угорською мовою «Versei» («Вірші»).
- Знайомиться з Тодоріцою Тирице (Дора), яка пізніше – через чотири роки стане його останньою дружиною.

1980

- Шведська Академія висуває Стенеску кандидатом на Нобелівську Премію, поряд з Елітісом, Фрішом, Сенгором і Борхесом. Премію отримує Елітіс. Виходять його збірки для дітей «Книга для читання, книга для любові». Веде рубрику «Віддих» в журналі «Лучяферул».

1981

- Отримує Орден Культури - другого клясу - з нагоди сповнення 60 років від заснування РКП.

1982

- Видає том есе під назвою «Віддих». В лютому помирає його батько.
- Появляються переклади: угорською «A szavak ellen» («Неслова») та сербською «Pravoto na vreme» («Право на час»). В місті Струзі нова двомовна збірка румунсько-хорватська «Poezii-Poezija».
- На Міжнародному Фестивалі в Струзі, (Югославія) отримує Велику Премію «Золотий вінок».

1983

- 50-ти річчя поета святкує ціла Румунія. Англійською мовою виходить «Ask the circle to forgive you» («Про-си пробачення у кола»)- New-York – Cleveland – London. Подорожує до Болгарії і Югославії.
- 13 грудня, о другій годині десять хвилин ночі, помирає поет НІКІТА СТЕНЕСКУ.
- Його ховають на цвинтарі Беллу, 15 грудня, неподалік місця останнього спочинку Міхая Емінеску.

■ **Павло Романюк,**
за Хронологічною таблицею, впорядкованою
Штефанією Мінку, з видання «Нікіта Стенеску»,
„Поезії”, Вид-тво «Альбатрос», Бухарест, 1987

11 ЕЛЕГІЙ

ПЕРША ЕЛЕГІЯ

*Присвячена Дедалу, засновнику
відомої родини митців, дедалів.*

I

Його початок в самособі
і він завершується самособою.
Його не сповіщає ніяке сяйво,
і не наслідує жодний хвіст комети.

З його середини ніщо не з'являється на зовні,
Тому він не має образу,
ні форми. В якійсь мірі він подібний
на сферу,
яка містить в собі найбільше тіла,
вона оповита найтоншою шкірою.
Але він не має шкіри, стільки,
скільки має сфера.

Він знаходиться в середині – довершений, і,
хоча не заокруглений,
він дуже притіснений.
Але він не видимий.

Його не наслідує історія
власних рухів,
так як слід підкови
з довір'ям слідує коні.

II

Він навіть не має теперішності,
хоча неможливо уявити –
яким чином не має!

Він довершиний в середині.
Він – середина крапки,
натиснений в собі більше
ніж крапка.

III

Він не стикається з ніким
і з нічим, тому, що не має
нічого народженого на зовні,
щоби мав до чогось доторкатися.

IV

Тут сплю я, заокруглений.
Все зворотність всього.
Він не протиставляється Йому,
тим більше – не заперечує, що:
говорить Ні тільки той,
який пізнає Так.
але він, який знає все,

сторінки з Ні і Так не має.

Не тільки я сплю тут,
а й цілий ряд мужчин,
чиїх ім'я ношу.
Ряд чоловіків заселив
одне плече. А ряд жінок –
друге.

Їм не вистачає місця. Вони –
пір'я. Яке не видиме.

Тут помахую крилами і сплю –
довершений в самособі,
починаючи з самого себе,
неповіщений ніяким сяйвом,
не наслідуваний жодним хвостом
комети.

ДРУГА ЕЛЕГІЯ, «ГЕТИКА»

Василію Пирвану

У кожне дупло був поставлений зевс.
Якщо тріснув якийсь камінь, то негайно принесли
і поставили там зевса.
Досить було того, щоб розірвав хтось міст, –
там ставили зевса,

або, якщо в асфальті якогось шосе
з'явилась яма, то в неї поклали зевса.

О, ні, ти ненароком, або з неувважності
не врубай собі руку, або ногу.
не вріж собі руки, або ноги.

Зразу ж в рану поставлять зевса,
як кладуть повсюди,
там покладуть якогось зевса,
щоби ми йому молилися за те, що він
захищає все, що самозрікається.
Воїне, будь обережним
та не втрачть одного ока,
бо принесуть і поставлять
в очну западину бога,
і він буде сидіти там окам'яніло, а ми
прославлятимемо його хвилюванням душі.
І ти хвилюватимеш свою душу,
прославляючи зевса, як чужинця.

ТРЕТЯ ЕЛЕГІЯ

Омріяння, брак часу і знову омріяння

I. Омріяння

Якщо пробудишся,
ось де можна дійти:
тільки досі.

Зразу око стане порожнім в середині,
мов тунель, погляд
з'єднується з тобою.

Ось де може дійти погляд,
якщо пробудиться:

Зразу стане порожнім,
подібно олов'яній трубі, крізь яку
тільки синявість кочує.

Ось де може дійти
твереза синявість:

Зразу стане порожнею внутрі середини,
мов артерія/жила без крові,
крізь яку видніються текучі пейзажі сну.

II. Відсутність часу

О, журбо короткочасна, зеленьва комахо,
ви, благі яйця, заселяючи зерна
розбитого метеора; моїми долонями накриті,
щоб відродилось зовсім нове видовище.

Кімната виливається через вікна
і я не можу її зупинити у відкритих очах.
Війна синіх ангелів, зі списками під струмом.
Проходить в моїх ірисах.

Зливаючись аж до крові з предметами,
щоби спинити їх з самого початку,
Але вони вдаряються в підвіконня і течуть даліше
до нового ладу.

О, короткий жалю, довколо
залишається порожнеча сфера!
Стою в її центрі і, одне за одним, очі з чола,
зі скронь, з пальців відкриваються.

III. Споглядання

Зразу повітря починає кричати...
Сипле птахи на мої плечі
і вони встромлюються в плечі, в спину,
засідають все, що вже немає місця для стояння.
У плечі великих птахів

встромлюються інші.
Мотузки тріпочучі тягну за собою,
підводні рослини.

Потік птахів, встромлених
дзьобами один в одного,
метушиться,
з плеч моїх зсувається
в непочорніле замерзле море.
Потік вмираючих птахів,
на який варвари спустять загострені човни,
кочуючи безперестанно
в північні і незаселені краї.

IV

Неначе б розкрилась могила,
і, рікою витекла
вся її містерія...

Він, погляд, тримає нас
в своєму полоні,
на одному з своїх кінців.

Смокче з нас скільки може,
немов би хотів показати нам
ангелів дерев
та інших видовищ.
Дерева нас бачать,

а ми їх ні.

Неначе б то розколовся лист,
і, з нього потік ручай
зелених очей.
Ми полонені. Звисаємо на кінці
одного погляду,
який смокче нас.

V. Омріяння

Світ показувався блискавично.
Навіть скорше за появу літери А.
Я знав тільки одне: він існує,
хоча зір з позаду листя не бачив його.

Я переходив знову в стан чоловіка
так швидко, що аж вдарявся болюче
у власне тіло,
дуже дивуючись, що ще маю його.

розтягав собі душу
в один і в другий бік,
щоби нею наповнити цівку рук.
Так само – і глобус з-понад плеч,
та й другі привиди – теж.

Я напружувався, щоби пригадати собі світ,
якого я блискавично зрозумів,

світ який мене покарав, вкинувши в це тіло,
мляво розмовляюче.

Але я не міг пригадати собі нічого.
Тільки це: я досяг Інше, Когось Іншого,
Десь Інде, які, впізнавши – відкинули мене
.....

ЧЕТВЕРТА ЕЛЕГІЯ

Боротьба між внутрішністю і дійсністю

I

Ззовні переборене,
Середньовіччя відтягнулось в червоні
і білі келії моєї крові.
відтягнулось в собор з пульсуючими стінами,
жбурляючи і всмоктуючи віруючих,
в безглуздому кругообігу,
безглуздим простором,
кормившись/відгодовуючись великими шматками
місяця,
бажаючи існувати,
кусаючи крадькома, ніччю,
коли очі світу сплять
і тільки зуби тих, що говорять крізь сон,
видніються з темряви,
мов дощ блискучих метеорів,
мерехкотінням ритмічним.
З-зовні переборене,
середньовіччя ввійшло в мене,
та моє власне тіло
не розуміє мене,
моє власне тіло ненавидить мене
і для того,
щоби могло існувати –
ненавидить мене.

Таким чином
він спішить впасти в сон,
щовечора;
а зимою
все дужче та дужче оповиває себе
шарами леду,
здригаючись і вдаряючи мене і
тонучи глибоко в самого себе,
бажаючи
убити мене, щоби бути вільним
і не вбиваючи мене для того,
щоби бути, все ж таки, прожитий кимось.

II

Але повсюди в мені вогнища
в чеканні,
і великі затемнені процесії
з сяйвом болю.

Біль розірвання надвоє світу,
для того щоб увійти крізь очі, дві.
Біль розірвання надвоє звуків
світу,
для того щоби вдаряти в барабанну перетинку, дві.
Біль розірвання надвоє
запахів світу,
для того щоби лоскотали мої ніздрі, дві.
І ти, о, ти, віднова зсередини,

ти, що спаровуєш половини, подібно
обніманню чоловіка зі своєю жінкою,
о, ти, і ти, і ти, і ти,
святкове стикання
зламаних половин,
з ледь палаючим полум'ям, на стільки затриманим,
що майже цілого життя потрібно
підняти його,
запалити вогнище, таке побажане,
сповіщаюче, врятовуюче
запалення вогнищ.

П'ЯТА ЕЛЕГІЯ

Принада реальності

Я ніколи не гнівався на яблука
тому що вони яблука, а на листя – що воно листя,
на тінь - що вона тінь, на птахів – що вони птахи.
Але яблука, листя, тіні, птахи
зразу нагнівались на мене.
Ось і мене повели до суду листя,
до суду тіней, яблук, птахів,
до круглих судів, повітряних судів,
тонких судів, холодних.
Ось мене засуджено за незнаність,
за нудьгу, за неспокій, за нерухомість.
Вироки підписані на мові зернят.
Звинувачуванні документи запечатанні
нутрощами птахів,
холоднуваті сірі покаяння, приписані мені.
стою скинувши головний убір,
намагаюся розшифрувати те, що мені припадає
за нехтування...
і не можу, не можу розшифрувати
нічого, а цей душевний стан, саме він,
гнівається на мене і засуджує, неуточнено,
на вічне чекання, на напруження зрозуміння
в самособі до того часу, поки не набируть
форму яблук, листя,
тіні,
птахів.

ШОСТА ЕЛЕГІЯ

Афазія

Стою межі двома ідолами і не можу вибирати
ні одного, стою
межі двома ідолами і паде дрібний дощ,
і не можу вибрати ні одного
і в такому чеканні задеревіють
ідоли в дрібному дощі. Стою
і не можу вибрати з-поміж двох
кусків дерева, а дрібен дощ паде і я не можу
в такому гнилому дощі вибирати. Стою,
а ті дві деревини показують свої побілілі кості
дрібним дощем.

Стою між двома кінськими скелетами
і не можу вибрати жодного, стою
і паде дрібен дощ, розмиваючи землю
з-під білих кісток, та не можу бігти.
Стою між двома ямами і паде дрібен дощ
а вода сточує землю зубами
зголоднілого щура.

Стою з лопатою в руці між двома ямами,
і не можу в цей дрібний дощ
вибрати першу, яку я засипатиму землею,
укушеною цим дрібним дощем.

СЬОМА ЕЛЕГІЯ

Вибір реальності

Живу во ім'я листя, в мене нервури,
промінною зелене на жовте і
лишаюсь щоб мене осінь згубила.
В ім'я каменів лишаюсь, щоб мене
кубічно втовкли в дороги,
якого минатимуть швидкі машини.
Живу во ім'я яблук, і, в мене шість
зернят викинутих крізь зуби
молодої дівчини, що з думкою все про
ті мляві ебонітові танці.
Во ім'я цегли живу, з цементними браслетами
прикріпленими на кожній руці,
в момент, коли обіймаю
припущений жовток існувань.
Ніколи не буду священим.
Маю занадто багато уявлень
про інші конкретні форми.
І через це навіть не маю часу думати
про моє власне життя.
Пробач. Живу во ім'я коней.
Їржу. Скачу через зрубані дерева.
Живу во ім'я птахів,
а головно во ім'я лету.
Думаю, що маю крила, але їх не видно.
Все для лету.
Все,

для того щоби підперти те, що є,
на те, що буде.

Простягаю руку, яка замість пальців
має п'ять рук,
які замість пальців
має п'ять рук, які,
замість пальців,
мають п'ять рук.

Все для того, щоби обнімати,
докладно, все.
І щоби аж до крові
подряпати їх присутністю.

ВОСЬМА ЕЛЕГІЯ, «ГІПЕРБОРЕЯНА»

Вона сказала тоді, побачивши нерухомі елементи
я б не хотіла, щоби ми подались в Гіперборею мого складу:
і там народити,
подібно олениці, на снігу,
в бігу із криком,
пронизливими звуками, підвішеними на зірках ночі.
В холод з нами і на лід!
Роздягну тіло
І стрибну у воду, з душею незахищеною,
взявши, як межу,
морські тварини.
океан збільшиться, правда, збільшиться,
поки кожна його молекула
стане, мов око оленя,
або,
ще більша,
мов тіло кита.
Стрибнув в таку побільшену воду,
наштовхнувшись на мальовничі краєвиди,
швидкими, бенадійними рухами
в лету в зигзаги, вдарена
великими, темними, холодними молекулами,
нащадками Геркулеса.
Без можливостей втопитися, і без
можливості ходити або літати

тільки зигзаги, зигзаги,
з папоротю породичавшись
через таку долю прогресивності...

Я б хотіла, щоби ми подались в Гіперборею,
і там тебе народити живого,
кричучи, біжучи, роздроблена зубами
синього неба,
на льоду розколотого на айсберги,
рознесені під синявим небом.

II

Вона зразу припалила світло
коло її коліна, вертикальне,
під червоним непорочним
капелюхом.

Кинула біля моєї ноги книжку,
написану клинописом.
пресовані ангели, мов квіти,
струшувались роздріблені, на платформи.

Ангели, подорожні між буквами,
між верхньою і спідньою сторінками,
витончені, без води і холоду в собі,
зі страшним лезом...

Щоби відрубати ними мої погляди,

які без мого дозволу вирости,
коли, мужню тогу, журбу мою тяжку,
льодовою застіркою застібну.

В Гіперборею, – туди, – сказали мені,
і ми, взявши один одного за шию
правою рукою, нелетючою,
пірнаємо попід лід у воду.

Гіперборея, смертна вона
тронуючих розумом,
місце народження кам'яних дітей,
з яких тільки святих вирізблюють.

Гіперборея, біле, чорне,
золото-срібло, виявлення, невиявлення, смуток
у безперестанному шуканні.

III

Зразу вона підносить голову:
понад нею пробігають білі кулі
і хмари розриваються на зеленяві стрічки.

Появляється сфера з темряви, мов гори,
яку птахи, стоячи дзьобами встромлені,
з тяжким помахом крил, крутять її.

Без сумніву, мрія про польоти здійснилась тут.

Можна побачити великих журавлів,
встромлених у скелю,
рухаючись повільно. Можна побачити
величезних орлів, з головою закопаною в каміння,
оглушливо махаючи крильми, і можемо побачити
птаха, більшого за всіх,
з дзьобом, як синя вісь,
довкола якої кружляє,
з чотирма порами року сфера.

Без сумніву, мрія про польоти здійснилась тут,
і зеленява позолота сповідує
більш бурхливу мрію.

ЕЛЕГІЯ ЯЙЦЯ, ДЕВ'ЯТА

В одному чорному яйці нагріваюсь
чеканням лету, що мешкає в мені;
сидить один коло одного, зліплене,
єство коло єства.
Відчуття одного крила протікає в моїй спині,
сенсація ока шукає собі одну очну западину.
о, ти, велика темряво,
ти, нудотне, окам'яніле народження.
Присіла на мене ідея
і квокче мені по-материнськи.
Тепер, все, що існує, стало
круглою і тривкою теплотою.
Щось подібне до дзьоба вискакує з мене
на всі боки, так – зразу.
Відмовляє стати обеліском
інтимний, зігнутий хребет.
Пробиваю шкаралущу моєї шкіри, погорілої,
приліпленої аж до душі,
щоби залишилась неповерненою
перша спроба ходіння.
Ой як підскакують чорні шкаралупи!
Відчуваю себе дужчим і неохоплений летом,
приліплений до того куди,
Склепінням довколо обкладений.
Випучую очі з нереальними погледами
на право, на ліво, догори і в долину,

народжуючи ряд царів-тварин,
які знають чудово вмирати.
Простягаю і кістляве перо освітлене,
доторкаючи ввігнуту чорність.
Чорні шкаралупи зразу підскакують
і ось я знову лагідним став,
закритий в ще більшому яйці,
виключеним ще більшою ідеєю,
половина жовтка, половина птах,
в оманливій рухливій грі.
Велике яйце! Наголошений склад
в послідовнім зростанні відірваний
без стелі сталактит
зваблений.
Концентричні яйця, чорні, розбиті
кожне по порядку та окремо.
Пташення відкинене летом,
перейшовши з яйця в яйце,
з середини землі аж до Алкору,
в ритмічному, широкому відлунні.
«Єство» старається з «єства» вийти,
око з ока, і все сам на себе спускається
немов чорний сніг, важкий.
З одного яйця в інше ще більше
до безконечності народжуєшся,
крило нелетюче. Тільки зі сну
може пробудитись кожний,-
але з шкаралупи життя – ніхто.
І ніколи.

ЛЮДИНА-ЧУДОВИСЬКО

Присвячується Георгу Вільгельму Фрідріху Гегелю

Людина-чудовисько має давнє походження.
Вона походить ззовні :
ззовні листя, ззовні охороняючого світла
і навіть ззовні самого себе.

Приходячи - втілюється.
Таким чином вона наповнюється
безформними зображеннями,
що звисають, волохаті,
на краях існування,
або просто вона вистежує існування
і народжується
й піддається поглинанню.

Не знати хто кого з'їдає.
Чудовисько -людина кидає великі піраміди
порожнечі
через великі пустелі.

Вона наближається, наближається .
Зустрічає сферу.
Має вигляд повітря і самумів.
Вона з'їдає лист,
але поїдає з середини.
Назовні вона черево,
а в середині рот з зубами.

Не знати хто кого поїдає.

Чудовисько-людина обколює земну кулю
й існує тільки до того часу,
поки не впізнає існування.

Душі мертвих –
земна атмосфера.
Дихаємо їхніми душами ;
душі їх встромлюють по пальцеві
глибоко в наше дихання.

Чудовисько-людина вмирає
для того, щоби познайомитися зі смертю.
Нею можна дихати
і в свою чергу
вона дихає
живі і неживі предмети
немовби вони були повітрям.

Не можна знати хто кого дихає.
Історія згущується в урочистих словах;
Майбутнє постає перед нами у формі
говору
вимовленого якимись ротами
більш досконаліми за наші.

Земля того «бути»
вбирає повітря з землі того «не бути».
Не знати хто ким дихає.

Чудовисько-людина приходить і бачить.
не знати чи між її оком
та оком предметів
існує якась прогалина для погляду.

Сітчатка людини-чудовисько приліплена
до сітчатки предметів.
Бачаться разом, зразу,
одна одного,
одні одного,
інші інших.
Не знати хто кого бачить.

Не існує місця для знаків,
для напрямків.
Все приліплено до всього.

Чудовисько-людина приходить ззовні,
вона приходить звідтіль -
з відтілля.

Прибувши,
не знати хто прийшов
і хто насправді є звідти
і ще даліше звідтілля
хто є.
Все приліплене до всього;
Череву до черева,
Дихання до дихання,
Сітчатка до сітчатки.

ДЕСЯТА ЕЛЕГІЯ

Я є

Я хворий. Болить мені рана
роздавлена копитами коней в бігу.
Невидимий орган,
той, безіменний,
безчутний, невидимий,
без нюху, без смаку, не доторканий,
той з-поміж очей і барабанною перетинкою,
той між пальцем і язиком, –
ще звечора зник мені одночасно.
Спочатку приходиться вид, опісля перерва,
не існує око для чого йде;
Приходить нюх, опісля тишина,
не існує ніздрів для чого приходиться;
Опісля смак, мокро коливання,
опісля знову перерва,
опісля тимпани для лінивих
екліптичних рухів;
потім дотик, гладження, сковзання
по простягненій дузі,
замерзла зима рухів
завжди з засніженою площею.
Але я хворий. Хворію на щось,
що межі слухом і видом,
на якесь то око, на якесь то вухо
невигадане ерами.
Тіло гілка без листя,

оленяче тіло
загублене у вільному просторі
за законами кістлявими,
залишило незахищеними
мої ніжні ограни сфери
між зором і слухом, між смаком і запахом,
піднімаючи стіни мовчання.
Хворію стіною, стіною розваленою
оком-тимпаном, сосочкою-пахучою.
В повітрі на мене наступили
абстрактні тварини,
втікаючи наполохані абстрактними мисливцями
наполохані абстрактним голодом,
крикливі їхні черева пробудили їх
З абстрактного голоду.
І пройшли вони через органи не вкриті
м'ясом і нервами, тимпаном і сітчасткою
і на волю космічної порожнечі залишили
на волю божественну.
Орган косий, орган простягнений,
орган захований в ідеї, мов скромне проміння
зі сфери, мов кістка в п'яті Ахілесса,
раненого смертельною стрілою; орган
звисяючий на зовні від тіла
зіпсованого і мармурового
призвичаєного тільки вмирати.
ось і я, захворівший на уявлену рану
між Полярною Зіркою і зіркою Канопус,
і зіркою Арктурус,
і Касіопеєю з вечіннього неба.

Помираю від рани, яка не вмістилась
в моє тіло, здатне приймати їх
розтрочених в словах, даючи мито проміння
митницям.

Ось я, лежу простягнутий на камінню і стогну,
органи роздроблені, маестро,
ой, божевільний, бо він страждає
за всесвіт.

Мене болить, що яблуко яблуком,
я хворий на насіння і каміння,
на чотири колеса, на дрібний дощ
метеоритів, на палатки, на плями.

Орган, що зветься трава, спасли коні,
орган, що зветься бик, закололи
зигзатичною тореадорською блискавкою,
яка стала твоєю ареною.

Орган Хмара розплавився
в зливних швидких дощах,
а сцілившись органом Зима,
ти постійно відмовляєшся.

Болить мені диявол і дієслово,
болить мідь і зозуляче молоко,
болить собака, заєць і олень,
дерево, дошка, оздоба.

Середина тому болить мене,
і ребро, яке тримає мене
відкинутим через тілесну межу
від інших тіл, божественних.
Я хворий. Болить мене рана,

яку я ношу на підносі,
мов кончину святого Івана
в танці жорстокої слави.
Не хворію тим, що його не видно,
тим, що не можна нюхати, тим, що
не можна вмістити у вузьке , кістляве
скріплення моєї особи, виставлене
простому світові, що не терпить
інших смертей, тільки тих, вигаданих нею,
які мають сповнитись.
Не на пісні я хворію,
а на вікна розбиті,
на число один я хворію,
бо воно не може поділитись на перса,
на дві вії, дві вуха, дві п'яти,
дві ноги в бігу, які не можуть стояти на місці.
Бо не може поділитись на дві очі,
на двох блукаючих, на два виногради,
на два мученики, що відпочивають на вогнищі.

ОДИНАДЦЯТА ЕЛЕГІЯ

На початку весняних робіт

I

Серце більше за тіло,
що скаче зразу зі всіх боків
і падає назад зі всіх боків
на нього,
мов винищувальний дощ лави,

ти, більший зміст ніж форма, ось
що самопізнання, ось
чому матерія в болях народжується з самосебе,
щоби могла померти.
Вмирає тільки той, що пізнає себе,
Народжується тільки той, що сам собі свідок.

Мені потрібно б бігти, сказав я,
але для цього необхідно спочатку
перегорнути душу лицем до
нерухомих моїх прадідів,
відтягнутих за вежі власних кісток,
подібно мозку,
нерухомо,
немов роботи проведені до кінця.
Можу бігти, бо вони в мені.
Буду бігти, бо тільки те, що нерухоме
в самособі,

може рухатись,
тільки той, що сам в собі є супроводжений ;
І знає що, неявилене, серце впаде ще більше
у своєвласний центр,
або,
розбите на планети, піддається істотам
і рослинам,

або
буде лежати простянуто під пірамідами,
мов за чужими грудьми.

II

Все просте, таке малозначне, що
стає незрозумілим.

Все так близько, так близько,
що відтягується за очі
і більше його не видно.

Все на стільки точне весною,
що тільки обколовши його мною
можу знати про нього,
мов про появлення трави сповіщене
словами рота, що вимовляє їх,
сповіщене ротом серцю,
серцем своєму зерну,
тому, що в самособі нерухоме,

немов зерно землі,
яке вповивас довколо себе
безліч рук гравітації,

стискаючи до себе все, і, зразу,
з таким сильним обіймом, що
поміж його руки вискакує рух.

III

Отже, буду бігти у всі боки
зразу,
за власним серцем буду бігти,
немов колісниця бойова,
яку зі всіх боків, одночасно,
тягнуть табуни батожених коней.

IV

Буду бігти аж поки просування вперед, біг
перебіжить мене і віддалиться від мене,
подібно віддалення лушпини фрукту від зерна,
аж поки біг
навіть в самособі буде бігти і зупиниться.
Але я впаду на неї,
подібно молодого чоловіка,
що коханку зустрічає.

V

Але після того як біг перебіжить мене,
після того як, рухаючись в самособі,
стане немов камінь, або
скорше подібний ртуті,
що під склом дзеркала,
буду бачитись у всіх речах,
обніму самособою
всі речі разом,
а вони кинуть мене назад,
після того як все, що було в мені предметом,
перейшло давно в предмети.

VI

Ось я
залишився тим яким є,
з прапорами самотності, з щитами холоду,
біжу назад до самогосебе,
відриваючись з повсюду,
відриваючись з попереду мене,
з-заду мене, з справа мене, і з
ліва мене, з-над і з-під мене,
рушаючи з позавсюди і даруючи
повсюди знаки спогадів :
небу – зірки,
землі – повітря,
тіням – гілки з листя на собі.

VII

... дивне тіло, асиметричне тіло,
здивоване самим собою
в присутності сфер,
стоячи здивовано перед сонцем,
чекаючи з нетерпінням
щоб світлу виросло придатне тіло.

VIII

Підопиратись своєю власною землею,
коли ти насіння, коли зима
розплавлює кістки свої білі і довгі
а весна піднімається.

Підопиратись на власну країну
тоді, коли ти, людино, самотня,
коли тебе терзає нелюбов,
або просто, коли зима розпадається,
а весна рухає свій сферичний простір,
подібно серцеві,
з самого себе - в край.

Ввійти очищений у весняні роботи,
сказати насінню, що воно насіння,
сказати землі, що вона земля!
Але перш за все ми насіння,
ми ті, бачені зі всіх боків разом,

немов би ми жили в оці,
ми поле, на якому, замість трави
ростуть погляди – і ми з самособою поруч,
тверді, майже металічні, косимо стебла,
так що б вони подобали всім речам,
серед яких живемо
і які наше серце народило.

Але передусім ми насіння
і приготовляємось з самогосебе кинутись
в щось інше, більш вище, в щось інше...
яке носить ім'я весни...
бути в середині явищ, завжди
в середині явищ.

Бути насінням і спиратись
на свою власну землю.

1966

IHUI BIPIUI

ГОРІЛА ЛІКАРНЯ

Дуже дивний сон в цю ніч приснився мені!...
...Горіла лікарня , горіло все, і хворі
І полум'я шкварчало у м'ясі
Білий тремтячий сміх Саваота

Що за сміх пронизував мене цієї ночі!
Сміх повалених мурів
Розчавлюючи під собою крики, миттєвість
І сяйва впадні місяця.

А місяць... ой, як сніжило цієї ночі
На вулицях занурених у снах...
Ой, як падав сніг на шорстке м'ясо!
Розпушта полум'я була в убитих снах.

ДЕБ'ЮТ
Літературна газета, 12/1957

РАНИШНЯ ЇЗДА ВЕРХИ

Присвячується молодому Емінеску

Вдаряється в дерева, перехрещується мовчання
стає далеччю, в пісок себе перетворює.
До сонця мій єдиний погляд повертаю
в бігу на моїх плечах чую листя падіння.
Шматуючи поле, дибки, мій кінь підносить підкови
огорнений димом, з калюжі скачучи.
Ave, до тебе повертаюсь, я. Ave!
Сонце вибухнуло над світом кричучи.

Кам'яні барабани б'ють, сонце зростає у мить, твердиня
з аквілами видимо паде поступово в повітря, блищить.
Мовчання стає синявим вітром зримо шпора тіні його
збільшує й тремтить в ребрах польових, невловимо.

Сонце рве горизонт на рівні частини.
Твердиня руйнує свої кінцеві потертя.
Обидва сині списи, без вороття, погляди, кидаю,
щоб до днини його щасливим в задумі зустрічати.
Мій кінь дві підкови стане піднімати,
Ave, припливи світил, ave! – кричати.

Сонце вискакує з речей, кричить,
глухі й вдумливі леза хитає.
Моя душа його – ave! – зустрічає,
й мій кінь дибки копита піднімає.
Грива русява моя в повітрі горить.

ГІМН

О, речі не вирости разом зі мною.

Колись, в дитинстві, доставали тільки до підборіддя,
покритого мряками.

Пізніше,
на прикінці війн,
ледь доставали до стегна,
мов болюча камінна шабля.

А зараз,
Коли вони вже нижче стегна,
подібно вірних собак,
піднятою рукою
друге лице зірок доторкаю.

Навіть і музика сфер,
для святкування молодості,
ще більше звучить.

КРЕДО

До кола дугастого часу що землю по орбіті рухає
я нитку мого життя добавляю,
щоб кожним подихом моїх грудей
зблизити кругле небо, й зорі з глибин очей.
І який би той камінь був, моя п'ята, що торкає його,
дарує, оболонкою мозковою повертає з дороги.

ПОЛЕ, НАВЕСНІ

Здалека зеленкуватими колами обколюють тебе
тремтінням трави, тендітно згинаючись,
і виявляєш їх, і кидаєш довкола себе,
сміхом твоїм дитячим розгортаючись.

Вона простелилася була б під тобою
колами трав подзвонюючи свої голоси в ручаї.
Але ти не знаєш про неї й з собою –
дивуєшся й уперше проходиш крізь зірки дивні.

ХВАЛА ЛЮДИНІ

З точки зору дерев,
сонце – смуга тепла,
люди – приголомшена емоція...
Вони – ходячі фрукти
самого найвищого дерева!

З точки зору каміння,
сонце – це падаючий камінь,
люди – тихе притискання...
Рух добавлений рухові,
і світло, яке споглядаєш з сонця!

З точки зору повітря,
сонце – повітря повне птахів,
крило об крило вдаряючи.
Люди – небачені ще птахи,
з крилами, що виростили в середину,
які помахують, пливучи, кружляючи,
в найчистішому повітрі – думці!

ВІРШ

Скажи, якщо б я спіймав тебе якогось дня
і поцілував би підшву твоєї ноги,
правда, що опісля ти б шкутильгала трошки,
боячись не розчавити поцілунок?...

САВАНАРОЛА

Переді мною з'явився Саванарола, кажучи:
Спалімо дерева на вогнищах суєти,
спалімо траву, пшеницю, кукурудзу,
розкрушім каміння, викорінємо ріки
із їхніх русел, щоб все виглядало простіше,
зовсім інакше!

Повідмовляймося від ніг,
бо хода – це суєта.

Повідмовляймося від очей,
бо погляди – це суєта.

Повідмовляймося від вух,
бо слух – це суєта.

Повідмовляймося від рук,
щоби все було простіше, зовсім простіше!

Мені Саванарола з'явився у сні,
немов давня рана мозку світу.

Це все мені об'являлося у сні,
а я пробудився, горлаючи, як навіжений.

ПІСНЯ

Тільки теперішня хвилина пам'ятає що-небудь.
Що було, ніхто вже не знає.
Мерці завжди міняються своїми іменами,
числами, один, два, три...
Існує тільки те, що повинно існувати,
тільки випадки, які не відбулися,
звисають на стовбурі ненародженого дерева,
напівпримарами...
Існує тільки мій задерев'янілий тулуб,
старий, останній, кам'яний.
Мій смуток чує, як ненародженні собаки
гавкають на ще ненароджених людей.
Ми, жителі цієї секунди,
ми нічний, стрункий сон,
з тисячу ніг, який ганяє повсюди.

ЮНАКИ НА МОРІ

Це море вкрите юнаками,
які вчаться, стоячи, по хвилях ходіння
інколи на течії спираючись ліктями,
або на ціпке сонячне проміння.
Я лежу на широкому пляжі, розміряному вщент
на точні трикутники, стежу і позираю,
немов на причалі, там горизонт
та безліч парусів. І з нетерпінням чекаю,
щоб хтось із них посковзнувсь і упав з стремління,
бодай в прозору хвилю, по коліна,
але вони пружні і спокійні юнаки,
навчилися по хвилях ходіння.

АРМУРА *

Армура, в яку ми ховалися б,
ти – в одному оці, а я – в другому,
ти – в моєму серці, а моє серце – в залізі.
Щоб твоя нога текла по квадратній брилі мого коліна;
щоб твоя рука бігла по моїй руці,
як бігає мисливський хорт,
вздовж бойового крику господаря.

Армура , яка, проходжуючись по березі моря,
брязчить так приголомшливо,
що й чайки та душі жіночі, потоплених,
обминали його.

Шолом – з двома рядами зубів,
щоб, коли регочу,
насуплювати сиві брови
над тобою, наче ковдру хмар.
А ти щоб коротко застогнала
та заснула міцним сном без сновидінь.
Самітня армура, проходжуючись берегом моря,
блищить висвітлене морською габою
свистить завіяне вітром.

* Армура = лицарське обмундирування

ПУСТЕЛЯ

Присвячую Віорелові Падіна

Я стояв з лапою змучений
на рані зайця,
мені щось пахло життям звечорілим,
мов в дзеркало я дививсь на сонце
і грива довга притискала мене аж поза пісками.
Мій біг – це замість голоду,
тепер тільки кров'ю майоріє на прапорах.
Я тримаю мою лапу лева
на пораненому зайці

Тебе я молю,
щоб тобі снилось і за мене.

НА ПІВНОЧІ ПІВНОЧІ

І те що не існує може вмирати
Так само як і життя однієї тварини
про стан якої я не знав ніколи.
Він інколи появлявся
твоєю формою ходу,
але я був занадто сонним щоб його побачити.
Він співав інколи у твоїх поглядах
коли ти дивилась крізь мене
на мою власну юність.
Він інколи продовжував твою руку.
Він добавляв запаху
з тендітним запахом розкладання
скелету сніжинки снігу.
Я ніколи не відчував його присутності
Навіть і в цій секунді
коли заходнілий зразу погоджуюсь
З всім тим що не існує.
Ой, навіть і те що не існує може вмирати.

НАСТУП

Я паровий локомотив
у слід якого рейки випаровують.

Я птах який летить
у слід якого повітря кам'яніє.

Я слово яке крутиться
залишаючи позаду труп.

Я час який вискакує
з годинника який кристалізується.

Я трава якій вийшов горб
від кількості зелені.

Я голод що біжить
попереду одного черева.

Я той що народжується
з однієї матері на стільки правдивої

на скільки неправдивим я є.

ОРАТОРІЯ

Ніщо не є найясніше як пряма лінія,
ніщо не є найболюче ніж весілля
...і чужим ніж свята
нового року
ніщо не може бути.

Ніщо не є найвільніше за сон,
ніщо не є спасенним за труд
і за юність тих двох
яких вчора я застав цілючись,
ніщо ще більш надійнішим не може бути...

ніщо найтривкішим не може бути за повітря.

ВІД ЗАБАГАТО ПОВІТРЯ

Без меж і чисті
Вдвох ми були
Ніщо, ніщо нас не розлучало
нас двох
Будь-який погляд зразу
крізь нас двох пройшов
Плече твоє була моя рука
моє око тінь твоя була
серце моє
кість моя була
віка твоя
рот твій був
погляд мій
ніздо моє було
ребро твоє
Без меж і чисті
вдвох ми були
коли враз місця
ми не мали одне коло одного
як повітря стиснене в повітрі
під крилом летючого птаха.

ПЕАН

Присвячується Соріну Думітреску

Мені приснились два орли,
що кров мою дзьобом клювали
з боку жіночої статі
з шпилів моїх бронзових грудей.
Спустилась моя рука,
покотився спис
від гори до моря
звучно – осріблюючись.
Зразу ж я відчув
що став вагітний життям.

З ЧЕРВОНИМИ ОЧИМА ШУКАЮЧИ ОДИН ЗАКОН

Я йшов вдарений і поранений, хитаючись
з очима червоними шукаючи один закон.
Вислизав з-під мене камінний вид
нерідних смертей
Камінь з-під мене продовжується
в шумовині
я розтавав в тканині одного великого
і лискучого павука
Ой, не хотів би ніколи відчути біль
існувати випадково.

ПАПОРОТЬ

Папороті, о ви папороті! Зелене молоко
з якого ссе рот зими.
Приходь і пий мене з мордою замерзлою
Айсберги під небом перевертаються.

Зараз вони коло зірки
що зветься Канопус, і місяць.
Папороті, о ви папороті!
Кістки холоду, шумовина.

ПЛУТАНИНА

Хто ти є, той що є,
І де ти є, коли ніщо не є?
Народжений з одного слова несу зрозуміння
в святу пустиню.

Притаюсь якщо я є, але крик
не відривається від мене,
і враз ним стаю, добавляючи
пустині самотності.

З даром одного складу
перекидаю постійно з оціпеніння,
сферичні порожнини в інші подібні
порожнини, і без меж.

Точність неістот завжди коливаю
в одному вічному сьогодні з аурою порожнечі –
молюсь щоб ти була, сам себе молю
щоб ти була. Покажись.

ПІСНЯ

Помирає заокруглено хто може помирати
повернений в самосебе і несподівано,
залишаючи по руці надворі,
з порожньою долонею, з розчиненими пальцями,
Мені важко, помирають мої слова,
відкритий рот в крику до неба звертається.
До шкіри згоряють мої плаття
і твій стяг переможника, господарю.
Біжу, і якщо біжу, чому?
Не видно? Ніхто не врятовується. Ні, ні!
І не знати коли і чому
і хто перший: я? ти?

ТАНЕЦЬ

Так як я плавав поміж колонами,
у прозорій круговерті,
тіло твоє до моїх грудей прилипле
мою душу просікло.

О, дивись, зір свій поверни,
той що поранив чорною бровою
скроні погорілі, розум що поплив
у солоні затоки.

І немов одного дня сонце
що його я вдарив зором
роздавило золото кругле
і так близько приблизилось,

що я віддихом його оходив,
зором його вирізьбив
у молоду жінку
запашну і мріючу.

О, на ліжку чорних хмар
Сидить жінка простягнена.
Тіло зі злата, перса зі злата,
сидить жінка простягнена.

ЕСТАМІ

Присвячується Стефанові Агоніану

Пробивати списом
лева в сітці,
ось
царське полювання.

ВИД

Як кожна прозора душа,
всім невидимим я забруднився.
Закрив відкриті двері до раю
скляним конем,
крізь які бачив зайця,
крізь які бачив орла,
крізь які ввижав лисицю.
крізь які я бачив мене ненародженого
протягнутого на світлість бронзову кулі,
коронований овочами,
проготовленими,
звареними.
їстівними.

ІНКОЛИ

Інколи і тварини зрікаються самого себе.
Камінь мати народжує тільки камінь хлопця,
бджола яка царицю з'їла
народжує трутня.
Дерево вже не родить фрукти,
а тріпається, бореться
проти одного вітру якого немає,
Небо!
О, небо!

Якщо сонце не було б і воно жінкою
щоби чекало, щоби чекало.
Якщо б промені його не були б жінками
випромінюючі, вчені...

Інколи речі не хочуть бути тим що є,
і вони хочуть бути тільки тим і тільки тим
чим були.

КУПУВАТИ СОБАКУ

Прийшов ангел і сказав:

– Не хочеш купити собаку?

Я не був готовий відповісти йому.

Слова які я міг був кричати
були гавкаючі.

– Не хочеш купити собаку? –

Запитав мене ангел, тримаючи на руках
моє

гавкаюче

серце,

киваючи кров'ю немов хвостом

– Не хочеш купити собаку?

питав мене ангел

в час коли моє серце

вертіло кров'ю немов хвостом.

КЛЮЧИ

Мій ланцюг з ключами впав із зірок в мозок,
брязчали мої розуми від болю і від звуку.
Тіло моє стало залізним ключем,
боже, для великих дверей
до колодки якого не можу дістатись,
тільки якщо ти мене підіймеш на руках.
Давай, який ти великий, ти,
давай, який ти байдужий,
покрути мене і розірви
і відкрий вже ті двері!
Давай, відкрий вже!

ЧОТИРИ ОСНОВНИХ УЗГОДЖЕНОСТЕЙ

Присвячується Константинові Кіріци

Зразу, збитий з ніг, Сізіф
розмножився, безконечно зменшуючись.
Два придавлені людські крила,
зліплені одне до одного
і нерухомі
прикрасили тіло Сізіфа,
що змучений впав межи дзеркала.

Народитись – це вирок смерті.
В міру гріха – і покарання:
Одні люди, інші – птахи, ще інші – каміння.
Засуджений на смерть через ув'язнення крокодила.
Засуджений на смерть через ув'язнення трави.
І все ж таки, каже Сізіф, –
є якась узгодженість,
коливаючись між нічим і нічим.

Не бути, навіть і ця відсутність
може бути засуджена на життя
і таким чином, засуджена на смерть,
тобто – на не бути.
Не бути, засуджене через бути,
на не бути.
і все ж таки,- каже Сізіф –
це узгодженість.
Яка пустота і яка узгодженість-зір.

Споглядає тільки те, що засуджене на смерть.
Слово, можливо, спасло б нас, але,
воно-бог,
і з самих початків вже не втілюється
в живі образи.

Смак смерті бог плюнув своїм язиком
на образ життя.
Тепер йому вже остогидло все це і
в зовсім інших місцях
звідтіль, здалека,
складає третю узгодженість і
поза всім
він
складає четверту узгодженість.

Все ж таки, каже Сізіф,
ти не думаєш, що якимось погано збудоване тіло Чоловіка?
Очі приліплені до мозку,
мов дві статі мозку, безсоромні
і некриті,
рот, що шукає він там зверху?
Місце рота близнюк з
місцем тим – знизу –
відділення бруду.

Орган насіння повинен бути
близнюком органу слова,
а не там
куди ти викидаєш нечисту воду з тебе,

туди щоб викидав і насіння,
а не туди куди кидаєш в тебе
частини мертвих тварин,
якраз тим зубчастим місцем,
щоб ти промовляв тайну слова, -

Так, – каже мені Сізіф, –
погане створіння.

Звичайні і прості,
слова вимовлені нами
народять в інших узгодженнях
кращих говорящих тіл
в своїм створенні.

Так, – сказав мені,
можливо за те спізнення і відхилення його

недумано далеко,
приключаючи до нашого слова
другу узгодженість
і до слова її –
третю
і до слова її –
четверту, і...
Сізіф встав з-поміж дзеркал,
вийшов з межі них, і
подивившись знову на мене
зробив мені знак,
щоби я увійшов між дзеркала.

ПОЕЗІЯ

Поезія око яке плаче.
Вона плече яке плаче,
око плеча яке плаче.
Вона рука яка плаче,
око рука яка плаче.
Вона підошва яка плаче,
око п'яти яка плаче,
око п'яти яка плаче.
О ви, друзі,
поезія не сльоза
вона само сльоза,
плач невігданого ока,
сльоза ока
того що має бути гарним,
сльоза того який має бути щасливим.

ЛІНІЯ ЗАДОВОЛЕНА САМОСОБОЮ

присвячується Євджену Сімійону

не можеш розірватись на дві частини,
тільки на три,
ні обкруглення, а розірвання закриває
трикутник кажу вам дорогі мої,
спасіння дзеркала.

так закінчується моє життя,
видимі очима
зірка і кінь, куля і риба,
трава ще не спасена.

СТОЧУВАННЯ

Солдат крокував, крокував,
крокував,
аж поки
аж поки по коліно
його нога
зточувалась, сточувалась
і сточувалась
аж поки
його тулуб
аж до ліктів
сточувався, сточувався
аж поки
аж до повік засліплювався
засліплювався, засліплювався
аж по поки
його волосся чорною травою було
чорною травою було, чорною травою було.
Чорний кінь приходив
і, випасав її
і випасав її.
І-ха-ха, і-ха
і-ха.

СПОГАД

Немов тінь ідеї в красі вона уся,-
немов шкіра дитини спина її пахучою була,
свіжим розбитим каменем пропахла,
криком з мертвої вже мови її краса несла.

Немов той віддих, ваги не мала.
Сміючись в плачі з великими сльозами
сольноюю вся стала
прославленою у гульбі варварами.

Немов тінь ідеї в красі вона вся.
Між водами – тільки вона земля.

МОЯ МАТИ І ЇЇ СОЛДАТ

Ні, ні, ні
кричить у муках мати моя, народжуючи мене.
Ні, ні, ні
кричить вона народжуючи мене, –
життя не для того що її згубити
життя не для того щоб його згубити!
Солдат задихаючись каже:
– Кров, стільки багато крові
і який запах і що за крик
віносить жінка коли народжує
і без необхідності кулі, –
це сказав солдат потіючи,
кидаючи пістолетом в метелика.
Ні, ні, ні, кричала мати моя в муках, народжуючи мене,
життя не народжене для того щоб було вбитим,
ні, ні, ні! –
кричала мати моя, народжуючи мене
метелик летів в зигзаги
револьвер солдата засіли мурашки
на морі і понад морем
роздягнений солдат
сходив разом з місяцем.

ВИД В РУСІ

Я став розуміти дещо
з того що знаю:

В мені око
в середині мене.

Поки ще не порву своє тіло
на планети,
воно не притягне життя
до себе.

І все ж якщо ти розколеш мене,
воно,
око з моєї середини,
не витече на зовні.

Кричу: Так!
Він вид в русі.
Має тіло тільки
довколо себе.
Діє в середині, головно
в своєвласній середині.

Має абстрактний характер, –
хоча можу пити воду почерез нього,
воду з рибами

з морськими надрами
з берегом,
з берегами, з горами
на краю гір,
з хмарами пливучи в тому повітрі...

Кричу: Так!
Це око не віддаляється.
Він вид в дії.

Вона бачить. Я сліпий. Вона бачить.

Він в середині мене,
і болючий і рухомий.

Він абстрактний, на стільки абстрактний
що
моє конкретне існування
знаходиться у великій небезпеці.

Але він без мене
не існує.

Я без нього мабуть існую.
Він у мені.
Його не видно.
Він в дії.

НЕВИДИМЕ СОНЦЕ

Великі парашути спускали в океан
капсули.

Ми стояли немов слова
Складаючи одні коло інших
Фразологічний смисл
Втілене говоріння
Однієї великої істоти.

Хмари були порваними повіками
розповиваючи все той синій
помаранчевий ірис

тоді всі ми зрозуміли
що почало підніматись
велике, невидиме сонце.

Наші слова запалились
легким високим полум'ям.

НОКТЮРН

Що сталося з тим
великим образом
що доторкнувшись землі
залишив поза собою дерева
немов рани,
лисиці і зайцеві – сльози
а смуток неба із зірками –
думки.
Ой,
що сталося в кінці кінець
з тим великим образом!

В ДУСІ ГАЙКУ

*

Тінь зелених фруктів
тисне секунду
лишаючи її втекти
з-під платану

*

Якщо б час мав листя
яка б то осінь!

*

Я простудився з-за стану слів
немовби сніжило на зрозуміння.
Як легко, Боже, бути самотнім
і як важко горіти у погляді природи!

*

Орли дерева які летять,
їхні кігті коріння,
боже, скільки осені стане
у висотах.

*

На дереві зацвілому ми не бачили повішених.
Ой, ти повіє зими,
дерева без листя,
орли без лету!

*

Вечір, білість ока
на ірисі чорному
землі,
разом з зосенілими деревами спостерігаючи.
Ой, ти вечір..

запах липи

Ноги богині в бігу
поміж гілками липи.

*

Немов удар між двома чужими словами
одне в одного
так вискакують з мене
блискучі уяви твого образу.

*

Знову беруть крові з безмежжя.
Світлі кульки зірки,
вдаряють мої очі легким болем.

*

Сніжинки снігу яке замерзле світло
і зустріч зими який холод слів...

*

Щоб ти зловив завірюху і щоб зав'язав довколо моєї шиї
як м'ясо що зав'язується на скелет,

О, ти, слово одумане завжди
будь ти мій спектр!

*

Застигло на моєму язиці говорящому
невмируще моїх слів
чи сказав тобі я суще,
що непотрібно крил мені, щоб я летів?
Сказав чи я тобі те суще, суще?

*

О, батьківщино,-
Ти
стріло
яку пускаємо
в серце безмежності

ЕВАНГЕЛІЯ ОСЕНІ

Чотири евангелії напишемо про падіння
листя в осінь.

Матей скаже:

– Лист зелений зеленого впаде восени.

Марко стане кричати:

– З поза важкості життя і життя на життя впаде
листя в осінь.

Лука скаже:

– З нелюбові, з невоскреслої смерті,
із зеленого повтореного тільки тінню
впаде лист в осінь.

Йоан підійметься і скаже:

– Восени не паде лист,
восени паде тільки осінь,
немов лист паде осінь, осіню.

Стою і вже осінь і я вже лист
і паду на землю.

ЄВКЛІД І ЛАТИНСЬКИЙ СОЛДАТ

Цариця стояла вагітна
і в муках почала родити на троні,
нерозсудлива і бліда – і кричучи –
зароджуючи панське малятко.
Червоний трон крику,
червоне поле колишніх солдатів, –
сумний син його матері
його вдарили були царські корони.
Сині мухи, білі мухи, зелені мухи
що замість повік.
Пахне кінцем світу,
хрестами і знаками.
Оливою, говорю вам, вимиймо
оливою,
наші тіла!
Скроні натрімо тільки поленом метеликів!
Ми бігаємо в коло з горизонтом,
вони накреслюють промінь прямолінійно і вбивчо!
Дотична лінія до однієї точки
дотикає одну точку.
Тангенс.
Про неї йде мова, друзі,
про тангенс.

МІФ

Не в стані втратити
неспроможній для душі,
біжу
в нікуди.
Дуже важко задовольняюсь
тим щоб бути чим є.
Небесне місце
під землею.
А земне
з голоду поїдає небесне.

НЕМОЖЛИВО ЩОБ ВОНИ БУЛИ ГОЛОДНІ

Стояли з роззявленими вилицями й наповненими
глиною,
навіть і корінь трави проходив їм крізь ребра.
Це незбориме військо
колись то сказала самособі: я є.

Так само і дерева з зеленими листями
вони стоять наповнені між гілками повітрям.

ПОГЛЯД

Інколи привирається мені
Весь небесний океан.
Кораблі зірок
Потопились.
Інколи світло увирається мені
щоглою
просивши поміч
тому давньому потопу
і поволі засліплюю.

О, СКІЛЬКИ..

Орли, ви дуби без коріння
між моїми очима і світлом
вії сліпого
пісня гори
кров у жилах бога

О, як би я хотів спостерігати
далечінь зірки
пречистої.

МЕНУЄТ

Приходить дитина, низько кланяється
і помирає.
Приходять двоє дітей, роблять реверанс
і помирають.
Приходять троє дітей, роблять реверанс
і помирають.
Приходять четверо дітей,
роблять реверанс.
Приходять п'ять дітей,
роблять реверанс.
Шість приходять сам.
Після нього приходять гієна,
після чого приходять ліра.

Враз приходять Ангел.
Він встромлює свої очі у мої
подзвонюючи монетою
у правій руці .

– Рішка чи орел? – питає мене.
– Рішка!

ПІД ЧАС ОДНОГО ДНЯ

Якщо і ти прийшов народитись
проганяю тебе
тому що мама моя тільки-що кричить народжуючи мене.
Мій батько тільки-що зняв з себе сорочку
щоб одягнути нею мене, мене,
якраз мене.

Мій батько позбувається шкіри;
Мати моя кричучи і народжуючи мене
тільки-що обмиває мене від болю світу.
Якщо народився, сиди.

Causa perorata est.

ЗАВЖДИ Б'Є ВСЕ ІНШИЙ ДЗВІН

Завжди б'є щораз інший дзвін,
мої коліна лежать в іншій церкві
і в іншому часі.
На мені спить інший ангол.
Я встаю з-під його крила і кажу:
– Йди, йди, ти не бачиш що ти інший?
Він відповідає мені:
– Облиш, залиш мене трохи,
мене вповиває сон,
залиш мене трошки..
чому забуваєш, що і ти є інший!

СОН

І якщо камені це сплячі птахи,
в довгому сні,
іншого повітря?...

І якщо дерева
це солдати в сні,
в сні після битви,
іншого замку?..

І якщо я сон;

І якщо б хтось-то пробудив мене
кажучи:

ти є; охороняй і живи.

КОНФЕСІЯ

Під час мого життя
я бачив своїми очима царя,
опісля ще бачив своїми очима
не скажу ніколи що,
але присягаюсь моїм словом що бачив,
опісля, за моє життя
я бачив Фета-Фрумос
опісля бачив ще щось,
але не скажу що бачив,
але вірте мені що присягаюсь
моїм словом.
Опісля, під час мого життя,
Я враз закрити свої повіки
відрізуючи шию світла
немов кат що відрізує голову цариці.

ЗЕМНИЙ

Сиджу і тихо вбиваю,
душі витривалі меланхолії.

Спочатку вовків, опісля синій
дух, в першу чергу куниці, опісля
диких кабанів і рисів.

Вириваю їх поволі з щелепів уяви.

Без зубів, кістки
показують зовсім благими.

Сиджу і вбиваю в тиші
і поступово небо довколо мене
просвітлюється.

Опісля беру плуг
І встромлюю його глибоко в землю.

Позаду мене сходить
Вкритий пшеницею і кукурудзою
Сонце.

Його проміння з пшениці і з кукурудзи...
Відчуваю їх що розливаються позаду мене
на пооране поле.

ПОЕМА

Ти пливеш немов сон ночі
понад мою душею.
Ти притулюєш свою скроню
на моє серце немов до червоного каменю,
і чекаєш щоб я сказав тобі ім'я
всіх речей про які я вже сказав тобі все.
Мій рот в довершеній тишині,
схилена немов шовк прапора
в день без вітру.
О, не йди нікуди!
Розірву своє серце єдиним рухом
руки,
щоби зросла біль
яка знає ім'я болю,
щоби показала моя любов мужчини
яка знає твоє дивне ім'я, жіноче.

СМЕРТЬ ПТАХІВ

Понад абрикосами, черепицею, димарями
захмарюється птахами.

Ангел стоїть з розпростертими крилами, широко
розпростертими.
Пір'я з ліва проходять крізь мур,
праве крило спускає на гілку дерева
немовби стріляв в зірки
архаїчною кулею лету...

Так як він стоїть і курить
цигарку за цигаркою,
ангел
все часто підносить свою руку до шиї,
все часто підносить свою руку до шиї.

Його задимлене сяйво
спустилось на горло,
немов мотузка шибениці.

«Мене повісять
на власне сяйво, на власне сяйво
задимлене тютюном»,
думає ангел.
«Помру і вже не буде анголів»,
думає ангел, стоячи

з розпростертими крилами, широко розпростертими,
стоячи там де захопив його той стан.

Захмарюється птахами,
летючими птахами, летючими.
Вони гублять в леті свої яйця, білі
і чудові яйця. Яйця, яйця.

Дощить яйцями, дощить
З хмар пташинними яйцями,
На бляшане місто дощить яйцями,
З хмар пташинних в лету, летючих, ой, дощить.

Не гримить, не блискає.
Паде густий дощ яєць.
Чути тільки
троскіт шкаралуп,
білок текучий,
вмираючий жовток.

...виструнчений ріжок слимака
Немаючи
власності в яку би затягнувсь
метушиться,
в будь-що вдаряючись, все крутиться.

Ангел припалює цигарку
за цигарками.
Дощить яйцями, чути
Тільки їхню шкаралупу як тріскотить.

білок стікаючи,
жовток вмираючи.

Зростає хмара пташинна
понад містом залитим, в'язким;
дощить зливно
понад кіньми і возами,
понад машинами і понад канавами.

Ангел постійно проводить рукою по горлі,
Заклеєна цигарка в потилицю йому стікає.
Смердить абортom і ниє ненародженою здохлятиною,
варварська година спливає.

Скрип! Крок! Брудні скаралупи яєць
Труби затикають, канали.
Це крило ангела приклеєне до мура і до дерева, в єдине.
Білком, жовтком, приклеєне до людини.

Хотів би кинутись на подряпини
і квочити там,
відновити, створити...
Квочити розгвинчині потоки.

Яйця збиваються в повітрі.
Дощить зливно. Хмара пташинна ще дужче
крилом в крило зливається.
Дощить густо.
В повітрі збивається яйце в яйце.
Дощить білком, жовтком.

Повітря прилипає до білка, до жовтка,
до білка, до жовтка.

І починає дощити повітрям
аж поки дощить всім повітрям,
зливно, поки вилиє все повітрям.

Ангел постійно
піднімає свою руку до горла.

Спускається повітря, стікає в канави
попри гомілки ангела,
стікає в канави.
Змішане з білком
і з всім жовтком.

Ангел старається дихати,
Собою дихати,
Але рот його зварений
білком – раз, жовтком – ще раз,
і постійно підносить руку до горла,
і постійно підносить руку до горла...

КЛЮЧИ

Присвячується Михайлу Шора

Мій ланцюг з ключами впав із зірок в мозок,
задзвенів розум від болю і від звуку.
Моє тіло все ж таки стало залізним ключем,
боже, для величезних дверей
для колодки яких не можу добратись,
тільки якщо піднімеш мене на руках.
Давай, наскільки ж ти велика, ти,
наскільки байдужа, –
закрути мене і розірви
і відкрий вже раз ті двері!
Давай, відкрий вже раз!

МАДРИГАЛ

Присвячується Александрові Палеологу

Це повітря минається разом
з тендітною піснею, яку тримає в собі
мов пелену, мов колесо
розігнане в середині, в собі
лагідне придушення, помах зеленкуватих крил
зароджується;
світло вважаю повітр'ям, міфом
і колискою, й човном...
Ніхто не відривається від нього,
він сам в колодах;
при смерті цього менестрела
коліном приклони і молись.

ПЕКУЧІ МОРОЗИ

Присвячується пані Крістині Агоніян

Холодно в цей вечір надворі,
ті дві половини мозку
я скупчив в очах,
щоб там сиділи в теплі
під черепом півночі -
нічий птахи,
орли, ворони і сови,
круки, синиці -
навіть під тіню повік,
нахаби синиці,
сиділи всі скупчені
в моїй голові,
зараз мій мозок сидить зібраний в очах,-
не торкайтесь повік, кажу вам,
не доторкайтесь!

НА КАРТІ ЗАПАХУ

Присвячується Франсоа Памфілу

Найоголеніше місце в світі – око
Найповніше місце в світі – світ
Найлегше в світі місце – серце
Найважче місце в світі – світ

Єдина нерухомість в світі – думка
Єдиний рух в світі – світ
Кінь званий Троянський сьогодні прощається з
Своїм ім'ям
Як кажуть:
 $E = mc^2$
Хай вона тебе з'їсть
якщо вона голодна!
Якщо не любиш її, -
скажи їй що вона повія!

– Ти! – кричить він на мене, ти! –
що ти розумієш з цього?

– Нічого не розумію, – бо я існую.
Для того що існує, я не маю
хіба що існування.
Єдине самотнє життя
для всіх інших життів.

ПОДВИГ

Мій батько плакав соленими слізьми
на колесі воза.
Всі коні число яких чотири,
запряжені в колісницю,
померли від спеки і від інших зірок!
Пішки, діти, говорю вам,
ходімо пішки!
Дорога далека, метеликів багато, –
кидаймо сандалями за ними!
Інакше буде їсти списи і ганчірки прапорів
аж до задущення!

ТРОЯНСЬКИЙ КІНЬ

Я сам для себе троянський кінь.
Власне плече завойовує власне плече,
власне око краде самого себе.
Биття власного серця
не можна почути,
завдяки биттю мого серця,
голос мій, волаючий до неба,
придушений
моїм голосом, що волає до неба.
Моє життя не може жити
через моє життя.
Любов моя тягне мою любов
конем моєї любові,
довколо замку.
Встромлюю лезо мого ножа в лезо мого ножа
в той час, як хвилина, яка сповіщає моє народження,
заглушена хвилиною, яка розголошує моє народження.
Я гнівний на мій гнів,
радію власній радості.
Надіюсь на власну надію,
оплачую власну сльозу,
існую в час коли існую
і не існую в момент, коли вже не існую.

АНГЕЛ ВІДКИНЕНИЙ ПТАХАМИ

Ангеле, відкинений птахами,
і накреслений в колі пером
зітерти тебе з піску пасатів
я хочу моїм рухом.
Раз зітру підряд ізлижу
Зірку ту Канопус звать.
Що так жовто виглядає. Ще й солена.
В мені жага, ще й великі холоди засніжують.
Потім ти лице подряпаєш своє,
Секунди зелені нишком витікають,
О як трав'яний погляд мій –
Сни тебе отам губляють.
Ангеле, птахами відкинений
і предовгими літаннями
до рота ти мого виростаєш,
й до поцілунку зі змаганнями.
Так стоїш вписаний криком
Там в контурі божевілля,
різко, з життя мого, що впиває
в тебе зуби без дозвілля.

НЕБО ВАГІТНЕ ЗІРКАМИ

повернув голову і враз подивився на мене
вихором зору,
враз я перекинувсь в давнину,
тих абрикосових воїнів.
Занурюю гомілки у воду,
ой, не занурюється,
кричу, ступаючи по горизонталі!
Народила мене без того щоби я хотів,
і що я непорочна повія.
Занурююсь у воду і розірвуюсь,
мов би вдарився об дерево,
і, пітнію листям,
ой, які листя!
Моя корона важка, кажу вам,
і боюсь, –
від світла зірки мов породілі,
кричать аж поки не заліплять
Полярну зірку.

ПІСНЯ ЗИМИ

Ти така гарна, зимо!
Поле звернене на плечах, недалеко горизонту,
дерева зупинені з бігу метелиці...
Ніздрі мої в тремтінні,
ніяких пахощів,
ніякого вітру,
тільки запах зірок в далині,
льодовитий.
Як чисті твої руки, зимою!
І не проходить ніхто,
тільки що білі зірки кружеляють тихо,
мов ідоли, і, думка росте до неба,
озвучуючи дерева,
все по два,
все по чотири.

СЕНТИМЕНТАЛЬНА КАЗКА

Опісля ми стрічались все частіше.
Я сидів на одному краю години,
ти – на другому,
мов два вуха амфори.
Тільки слова летіли поміж нами,
вперед і назад.
Їх круговерть ледь видимою була
і – враз
я приколів,
а лікоть встромив у землю,
тільки щоб побачити похилу траву
під тягарем падіння слова,
мов попід стопою лева в бігу.
Слова кружеляли, кружеляли поміж нами,
вперед і взад,
І на скільки сильно ми кохались, на стільки
все повторяли, у явній круговерті,
структуру матерії, спочатку.

ЛЮБОВ, МОЛОДА ЛЕВИЦЯ

Любов, молода левиця
скочила мені в лице.
Здавна вже як в напрузі
стерегла.
Й встромила білі зуби в лице,
вкусила мене левиця, сьогодні,
за лице

і враз довколо мене природа
стала колом, стрімголов,
то ширше, то ближче,
мов в обіймах вод.
І погляд пурхнув увись,
надвоє розрізана райдуга,
а слух зустрів її
аж коло солов'їв.

*
* *

Немов би моє праве око
посварилось
з лівим,
по кому плакати людині,
що помирає з причини народження.
Ей, подивіться тут:
я той саме орел,
якому знову пришили
голову,
після того
як її відрубали.

Тільки моя,
відрубана голова,
пришита
ковальською голкою
до тіла
людського.

ХОЛОД, АБО ДРУГЕ СПОВІДАННЯ МРІЮЧОЇ ЗЛОСТІ

– П'ять дерев перед тобою,
але тільки одне справжнє.
Котре з них? Котре?

– П'ять дзеркал, але тільки одне
віддзеркалює твій образ.
Котрий твій образ? Котрий?

(Насправді, під вечір п'ять місяців стоять
урівноважені на небі темно-синьому)

– Котрий з них справжній?
Котрий? З них?

(Ангел вечора постійно дратує мене
своїми холодними запитаннями)

– Час не має ваги. Навіщо старася зважити
його на плечах змученого коня, навіщо?

(Насправді, стало дуже холодно під цей вечір
і п'ять місяців стоять урівноважені на небі)

– Котрий з нас той справній, я чи ти,
котрий з нас існує насправді? Котрий?

(Ой, і ангел вечора стає чим раз
холоднішим, а мені дуже холодно).

ВДОМА

Моє дома – слово,
придумане іншим.
Моє дома – в поцілунку,
мною придуманому
для двох інших підростків.
Моє дома всередині
стріли, націленої на божество гетов.

Моє дома – це твоя думка
про мене.
Моє дома то моє ім'я,
тобою вимовлене.
Моє дома – то слова, і друг, і курва.

Втікаю із часу минулого.
Ой, час, бордель мого життя!

ОСІННЯ ЕМОЦІЯ

Прийшла осінь, чимось моє серце накрій,
тінню дерев чи краще твоєю тінню вповий.

Боюсь що вже бачити тебе мені не сила,
що виростуть аж до хмар мої гострі крила,
що заховаєшся в чужому оці почину
і воно накриється листом полину.

Тоді наближаюсь до каменя і мовчати маю,
слова свої в морі втопляю.
Свистом моїм місяць покличу й перетворю
й у великій любові засіяю.

КІСТКИ ПЛАЧУТЬ

Присвячується моєму дідусеві Адамові Пушлоїчу

Якщо витрясти з мене
Всіх моїх предків,
В кінці-кінець,
В кінці-кінець,
З мене випаде зірка!
Боже мій, що то за життя пручається,
Спішучи, між двома стовпами!

НЕПРАВДА

Навіщо нам чути і навіщо нам вуха для слуху?
Настільки ми грішні щоби мусіли
мати
надії, для краси
і для ласки, очей,
і для бігу, ноги?
Настільки нещасливими щоб ми були
щоби було потреби любитись.
Настільки нестійкими повинні ми бути
щоби потрібно було нам продовжитись
через народження
смуток наш поганий
і любов нашу охолоджену?

ОРФЕЙ У СТАРОВИННОМУ ЗАМКУ

Поет із соколом на плечі, входить до замку.
Він відчуває себе дуже збентеженим
і точно так мов зірка Канопус,
та з астральної емісфери
та видима тільки тими що носять окуляри на серці.

Ніхто не бачить поета.
Одні не бачать його тому що не мають виду.
Інші його не бачать тому що не мають серця.
В кінці-кінець не бачать його бо не існують.

Але всі говорять хором:
Поета не можна випити, отже його не розуміємо!
Поет не пахне немов квітка.
Як ми можемо його зрозуміти,
як ми можемо уважати те що не має запаху квітки
квіткою?!

Поет йде великою вулицею.
Йди до чорта, шепоче йому сокола з плеча,
йди до чорта дураку, шепоче йому сокіл з плеча.
Поет видає що не чує нічого.

Я власними очима бачив поета що входив до замку.
Він тримав в правій руці, в правому кулаці,
задушеного сокола.

УРОК ЧИТАННЯ

Писання – це все.
Риба – літера
в алфавіті моря.
Фраза – птахи в літанні.

Все писання.
Все для читання.
Камінь може бути прочитаний, –
а хмари кажуть нам казку.

Сумні, покарані алфавіти,
нанизуючи обширні історії.
Навіть моя рука приховує в собі
забуте писання одного гімну.

Стою самотній і роздумую, Боже,
а думки літерами стають.
Стараюсь написати фразу
але мій час перемінює писання.

О, якщо б я зміг тебе читати,
о, якщо б я міг зрозуміти
ці странні алфавіти...

УРОК ПРО КОЛО

Накреслюється на піску коло,
опісля перекреслюємо на дві частини,
палкою ліщини поділяємо на дві частини.
Опісля падемо на коліно,
опісля падемо на лікті.
Після того вдаряємо чолом пісок
і просимо прощення для кола.
Стільки.

УРОК ПРО КУБ

Беремо кусок каменя,
витесуємо долотом крові,
Вишліфовуємо оком Гомера,
виструнчуємо проміннями,
аж поки куб не стане точним.
Опісля безліч цілуємо куб
своїм ротом, ротом інших
і головно ротом інфанти.
Опісля беремо молоток
і зразу роздроблюємо один кут кубу.
Всі, але абсолютно всі скажуть:
– Який точний куб мав би бути,
якщо б не мав куток роздіблений!

ПРО БІЛЬ ЗА ЛЮДИНОЮ

Я завжди думаю про те
що спогадував
мій батько
в ту хвилину
коли помирав?

Про крик кохання
змії
до зміїхи?

Про самого себе і, і, і,
і – чому він сам?

19 ІЄРОГЛІФІВ БОГДАНА БОГДАНОВИЧА

Камінна кров
запечатана в 19
ієрогліфах!

Тільки кам'яною рікою
мого народження
можно намацати твій пульс!

КАМІНЬ

Камінь
То людина
В яку інша людина
Пхає руку
І перекидає її навиворіть
Немов рукавицю!

БІДКАННЯ

Мати каменя
тримала свого новонародженого сина
окам'янілого
в обіймах тримала його
і бідкалася, бідкалася.
Ой ти, горо,
кам'яна сльозо
мого серця кам'яного!

СВІТ ВИТІСНЕНИЙ

Камінь то світло
Витіснене
Він не бачить,
Його можна бачити
Його ніщо не болить,
Він болить,
Так як болить вершина гори
Орла
Витісняючи його в політ
І в слова.

ОСТАННЄ

*Нікіта Стенеску Богдану Богдановичу
або поет до скульптора*

Як ти думаєш : народжується хтось-то
колись-то
з причини круговерті?

Як ти думаєш: народжується хтось-то
колись-то
з причини стояння на місці?

З якою причини щурячої, щурі
хочуть народитись щурами?

Чому бабки розмножуються бабками?

І свині, разом з Ігнатом своїм - тільки свинями?

Тільки ми з тобою, дурні, ідіоти без ідеї,
розмножуємось – одні словом,
а інші знаками.

І все ж, питаю я тебе: чому польова миш
хоче народитись і народжується польовою мишею?

Чорт знає чому це життя таке нікчемне!

ВІРШІ

Часом говорю перед тобою,
мов перед високою стіною,
ліниво зникаючи за хмари,
кличу імена речей,
яких я знав коли-небудь,
видераю з годин секунди,
показую як стукають вони,
і перед поглядом твого мовчання
стаю свідком долі планет.
Висока стіна, стіна із каменя
спокійно відкриває своє велике
і синє око – і закриває знову

ТОЙ ЗАПАХ КРУТОЇ ВЕРШИНИ

Тут давно уже не було, ну, дощу.
Чорний, слизький ґрунт, жучки
Липкими лапками тримають його тіло
В темному гнізді ластівок, в тих піддашсях
І віконцях, боже,
А,
Те повітр'я немов в... облуплених сундуках.
Означас, що Бог, певна річ, вийшов,
І задурно я – так виходить – обнюхував тут
Ту вершину над долиною, той крутих вигін
З чорноземом і чорною травою...

МОЛИТВА

Прости мені і помагай мені
І вимий око
І поверни мене лицем
До невидимого сходу з речей

Прости мені і помагай мені
І лий пару моєї душі
Крізь твої пальці

Прости мені і помагай мені
І зніми з мене тіло
Нове те що давить і розчавує моє старе тіло

Прости мені і помагай мені
І забери з мене
Чорного ангела
Який засмутив мій характер.

ОЙ, ЯКЩО БИ...

Ой, якщо би я зміг сказати, що маю ще одну душу,
опісля як я вже втратив тіло моє,
сказав би що маю ще одну душу для коня, наприклад,
для коня вивченого тобою.

Ой, якщо би я міг мати трошки запаху, –
– від квітки –
Під пахвою цією брудною плеча,
яким прикриваю мертвих, говорячи їм :
Мовчіть бо не час,
мовчіть - не час! –
...і це в час, коли час проходить
і єдина душа, яку маю,
з'їдає час і не насичується вдосталь...

ІКОНА НА СКЛІ

поставмо кусок кубічного цукру.
Скаче зеленість на двох лисках?
Поставмо кусок ... на жилки!

Марія! Марія, Марія,
кличу жінку, –
що робиш?
Жінка відповідає:
– Народжую. Не чуєш? Народжую.

ДІАЛОГ КОНЯ З ДОБРИМ БОГОМ

– Зразу ж буде видно,
що ми не загубили наш
чудовий зелений колір.
– Але ти не трава,
коню рапавий.
– Ой, боже я не трава,
але зразу ж буде видно,
що ми не загубили нашу піраміду.
– Але ти не камінь, коню!
– Але ти не камінь!
– Ой, прощай мені, правда ж не буде видно,
що ми не загубили дощ хмар.
– Але ти не осінь.
Коню рапавий.
Але ти не осінь.
– Ой, прощай мені, але точно буде видно,
буде видно, певна річ – буде видно...

ІНШИЙ ЕСТАМП

Мертві розмножувались, мов черв'яки в яблуках,
немов блиск сніговий ми топились.
Ой, яка спека була цієї зими!
Яке гадине кубло і яке вигнання!
Сміючись, мати моя святкувала
не знати котре вигнання з неї, –
а батько мій з важкою і байдужою рукою,
нігтем показав камінь,
але не наважився сказати мені,
що б я мав зрозуміти з того.

ТРІУМФ

Мій батько плакав соленими слізьми
на колесі воза.
Коні, чотири,
тягнучи за собою колісницю, почали вилицьовувати
й померли від інсоляції і від інших зірок!
Пішком, діти, пішком, як вам кажу,
ходімо пішком!
Дорога далека. Метеликів багато, –
кидаймо сандалями в них!
Сьогодні ми будемо їсти списи і ганчір'я прапорів
аж до захлинання!

ЗВЕРТАННЯ ДАЙМОНА ДО МЕНЕ

Приходить вогонь, каже мені, будь обережним
приходить вогонь і ти побачиш своїми очима каміння що
м'якшають

і чорні кози з скель потопаючи
в м'якоті скелі.

Море, якраз що побачиш
як його всмоктує велика ріка
яку далі всмоктують інші ріки
які далі всмокчені джерелами
і далі всмокчені жагою одного образу в бігу.

Побачиш, каже мені мій Даймон,
побачиш

як висихають риби

і як смердять кити

як випаровують медузи,

бо я кажу тобі, приходить вогонь, ти чуєш мене?

– Чую і що можу зробити,

навіть якщо і чую тебе що можу я вдіяти,

що можу я зробити?...

– Переміни себе на слово, сказав мені Даймон,

бистро, поки ще можеш це зробити!

Переміни своє око в слово

ніс і рот

чоловічий орган запліднення,

підшви бігаючі,

волосся яке стало біліти

і так дуже згорблений хрибет спини,-
переміни себе в слова, бистро, поки ще маєш часу!
Я сказав Даймону: – Ти не знаєш що
слово горить,
дієслово
не втілюється а розтілюється?
Я поставив один сентимент на бронзу і ти знаєш це
що скипіла вона з причин світла сонця.
Я назвав іменем одну дитину
і те ім'я розбилося від часу і горобят.
– Знаю це, сказав мені Даймон.
Переміни себе в слова як я тобі кажу!

ЖАЙВОРОНОК

Почали вилицьовувати мою труну.
Поховають мене в хмару,
яка буде дощити мертвими.
Постав. Мамо, бодай ще раз руку на мою потилицю,
навіть якщо вона намочиться кров'ю.
Мамо, повір, це мертвий, той, що дощить.
а не той, що плаче.
Вдарив мене ангел в плечі,
не в знак шанування,
а в знак мовчання.
Я забув себе, мамо,
тому я помер.

АТМОСФЕРА

Я знаходився на терасі закутаній
під час ночі, під місяцем, що накривав
половину неба.
Якщо б не було на небі деяких сузір'я,
небо було б, немов червоне плече.
Лінія моря. Батерея, що стріляє по незнаних
диких нападників.
І моя книжка, яка ще не появилась,
і моє задоволення бути співавтором
великого Птоломея.

Радій, душе неспокійна, відвідинам,
втрачанням часу в азартній грі.
Заспокоюй батьків, що син їх пішов назавжди з дому
з привидами монотонними і з
відкритками regretuum mobile
для кісток старих присланими,
молодіючи під хрестами камінними
й розбитими.

При приході небесних кораблів,
кораблів, що, побачивши нас, кричали : UK! UK!
або – Vef! Vef!..
те, що не має ніякого значення для нас,
які думаємо думками
і говоримо говірками.

У просторих залах, освітлених
цілковитим сходом місяця, ух!
Як огидно мені,
вибираючи лотерею за лотереєю
в лотереї кісток.

І самотнього канона чути як стріляє в ночі.
І спускається солодке риже світло на руки
і руки лишаю щоб були покусані
голодними собаками
щоб ставили на кожний палець по перстневі
згорілого,
висмикуючи з болю пісню.

Пари повітря що стікають в будинках
крізь діри важких кламків.
Лінія моря – пряма,
привиди спускаються в мені,
помаранчі розчавлюю під ногами,
простуючи проти текучого часу.

Мокро і пахне помаранчами,
якщо закричу, кість серця відлуннюється.
Книжка ще не появилася,
але заспокоєння є
в тому іншому авторіві – Птоломею
вченого з межі вчених
най більший.

ДЛЯ ТИСЯЧУ ПІСЕНЬ

Я народився.
Для тисячі пісень
Дев'яدهять дев'яносто дев'ять
захрипли піснею, тією, одною,
для якої я народився.
Часи, не роздвоюйте мене!
І так як вона така висока, пісня,
єдина, може останньою стати...

НЕПРАВДА ЯК ФОРМА СПОГЛЯДАННЯ ПРИРОДИ

Пера скривлювались, а лет знаходився у воді
Ой, Боже, яка церква без країни
Народжують зорі дітей і червоне від крові
моє світло
Мовчання підіймається в мозки
Нелюбов мого батька до тебе, мамо
В якому столітті ти народила мене?
Хто мені відрізав пупа і хто акушерив мене?
Чому дозволила батькові щоби вимив моє лице?
Де твоя свята кров
Тоді коли я пеан співаю
Ти відчуваєш спрагу, мамо.
Як стоїш на летючих пісках?
Я холодний, мамо, випий мене з жаги.

ПОЕТИЧНЕ МИСТЕЦТВО

Давай не дивись так уважно,
не дивись лишень тоді,
коли паде ангел, тільки тоді.
Давай, не дивись вниз!
Дивись тільки на нього, тільки на нього,
падаючого ангела, а не на болото крові
під кінець лету.

ПЕРЕДЧУТТЯ

Не сніжить коли холодно.
Не дощить коли дуже тепло.
Не приходять слова, коли ти народжуєшся.
Не настає новий рік, коли вмираєш.
Не для бачення світло.
Не для міфології боги!
Не для часу зірки.
Не для Ні є Ні!

Ніколи не приходиш коли я так тужу за тобою.
Не помираєш ніколи
коли ненавиджу тебе до смерті.

ШЕКСПІР

Кінь – це безнадійний край.
І я край.
Липа з всіма своїми пахощами
безнадійний край.
Я тільки край.
Враз рушаю і кричу:
Давайте настрашимо природу!
Давайте!, кричу.
Паршивий цей час
що гадюкою в'ється.
Але що я говорив?
Про паршивий час?
Про коня я казав?
Майже приходиться проміняти
божественний запах липи
на коня.

НАТОВП

Кожен відчуває себе застрахованим своєю самотністю.
Між застрахованими на свою самотність
піднімаються келихи, цілються щоки,
даруються квіти,
а смерть однієї рослини стає святковим подарунком,
що вже приходиться думати
чи бог на його святі
не подарує богині мою голову
немов зрубану квітку
і мою смерть
немов незабутній спогад.

ЗИМОВА ПАСТЕЛЬ

Мене затоплює запах снігу.
Корону холоду
ставлю собі на голову,
заморожуючи в серці нікого.

Приходь, зірко заселена дивними істотами,
зітри ти своїм світлом з неба
моє світло з морозу,
якого побачили пінгвіни.

Приходь ти, свято теплих речей,
Збережених через замороження.
О, холоде, ти, велика сило
того одного в неповторенні.

ДО ТОГО, ХТО КОПАЄ КОЛОДЯЗЬ

Не копай глибоко, кажу тобі,
не копай глибоко, не копай
бо доторкнешся неба
бо доторкнешся неба
до іншого неба, до інших зірок, кажу тобі
до іншого неба, до інших зірок
і там між ними
до іншої землі, до іншої землі.

МОЛИТВА

Прощавай і поможи
і вимий моє око
і поверни мене лицем
до невидимого сходу з речей

Прощай і поможи
і вимий серце моє
і вилий пару моєї душі
крізь пальці твої

прощай і поможи
і здійми з мене
тіло нове яке натискає
і розчавлює моє старе тіло

прощай і поможи
і забери з мене
ангела чорного
який засмутив до болю мій характер

КАЇН І АВЕЛЬ

Увінчуємо кістки
якоюсь аурою, тілами.
Це право первонародженого.

Тому другому не залишається нічого
тільки нервові хвилі
духу.

Тому другому не залишається
лише биття в гонг
слів.

Тому другому не залишається
лише творення світу
без світа.

Він у всьому подібний
первонародженому.
Тому він тримає в руці дзеркало.

ОСТАННЄ
(ПОЕТИЧНЕ КРЕДО)

Поета ніколи
не можна зрозуміти
Тому поета не можна
оплатити.

Як мені хочеться спати
З-поза твоїх причин, тополе,
Як мені хочеться спати
З поза твоїх причин, горо,
поле і море,
Як мені хочеться спати
з-поза вас!
Ах, якщо б я міг заснути
як мені сонно
Ах, якщо би я міг заснути
і щоби мені снилось
Щоби мені приснилось
щось інше.

НЕХРЕЩЕНИЙ

Все тільки раз можливе що збуваєм,
вдруге – це лишній спогад є на тлі.
Дорогі і довгі християнські цвинтарі,
в які моє царське серце заховаєм.

ІЄРОГЛІФ

З землі що так все кружеляє
Я на зірки порожніми очима став споглядати –
Як там самотній буду, душа знає,
І не матиму гробу, щоб вмирати.

Мова румунська оплаче мене
Всім тим що містить словник;
Не помру з відніколи, ніщо не промине;
Князь Фет Фрумос що без лип...

Листопад 1982

ВДОМА

Повертаюсь на лоно природи немов кінь
з мене мертвого вершника скидаю
і сідло наповнене старою тіню від крові
обтрясую на землю.

Благаю ліси і головно дубів
щоб осіддали мене, їхнього коня.
– Ти глина, рудий? спитав мене.
– Я з глини, ти дерево, сказав йому.

ТРАГІЧНЕ БОЛІННЯ

(Панові Ротару)

Трагічний біль, неописана туга
з причин любимої скали
оплаканий я.

О, ти – солодкий звук,
що зірваний з інших книжок,
немовби з Некулче* рук
змурувавши з замків замок.

Ротару пошану я шлю
і все пишу, пишу.

І смислу не знаю,
кому сином бути маю,
що прапори підіймаю
тільки для дієслів маю
по чорнім снігу,
де олень в бігу
пішов з-поміж них
пішов з-поміж них
пішов з-поміж них...

9.XII.1983

* Некулче – румунський літописець

НЕХАЙ ЗАСНІЖУЄ НАС

Нехай сніжить на нас тільки ягнятами тільки сьогодні,
Нехай сніжить серце з нас.
Ми не були гряззю, ні раз –
Це кажуть і ягнята що засніжують нас.
О, солодка, дуже солодка ти, пречиста,
Що народила з квітів мені Христа,
Що скажеш, що ягнятами засніжує нас,
Що скажеш що сніжить ягнятами понад вечірй час
І що на снігу ми засніжуємо обидвох, водночас...

10.XII-1983

Нікіта Стенеску в «Солодкому класичному стилі», або про тексти-диктовки

(Текст, на румунській мові, був написаний румунським критиком Ауреліу Гоч і появився в журналі «Контемпоранул» [«Сучасність»], 9 серпня 1985 року, Бухарест. Подаємо повністю переклад на українську мову.)

«Як вже відомо, Нікіта був черезчур великодушним і, зразу після його неймовірного зникнення, бути власником однієї з його поеми, рекомендації, присвяти, листа, рисунка від нього являється звичайна й загальна річ, яку не трудно ввести в список. Нікіта залишався Нікітою в будь-яких обставинах, у будь-який час і у будь-якому стані душі, не беручи під увагу специфіку віку. І, якщо ти забажав, він дарував тобі – не тому, що писав дуже легко, або тому, що він вже став дуже популярним, тип усності на фоні власної мелодії, у своїх метафоричних шпальтах, тобто, він міг дуже легко імпровізувати – індивідуалізований текст. Не був вулканом, який викидав поезію на будь-яке прохання – і я б не твердив це, якщо не були б спроби узагальнювати таку ідею –, а був поетом насиченим натхнення, якому різні присутності і персональності підказували, не поезію, а тексти.

Нікіта творив реферати і писав суперлативні посилення тим, які звертались до нього, так, що дійшло до того, що видавці вагались про їх достовірність. Але потрібно слідкувати за психологічним процесом – бо Нікіта ділив свої ідейні

проводи в цілковитій ясності –, плідне і великодушне чекання, мов у Євгена Ловінеску, який так само чекав Великого Незнайомого. Хтось розповідав, перебільшуючи – припущення можливе –, що не існує людини в Румунії, яка б не пізнавала була Нікіту.

Не було того, щоб не стукав у двері до Нікіти, щоб не пробудити в нього інтерес до прочитаних поем, своєю присутністю, культурою, або... некультурою, який би не пішов від Нікіти з чимось. По перше – з надзвичайною пам'яткою. За призвоачаєною вже процедурою, Нікіта диктував, а Дора або Мірей писали, опісля Нікіта підписував. Деякий час мав привичку – привичку, яку, на жаль не продовжував і в останні два, три роки – щоб одна поема присвячена комусь була переписана і в зошит, в роді досе кадрів, особисте, в якому тримав і для себе те, що випадково дарував іншим.

Цілий час натхнений, Нікіта підписував тексти Made in Nichita, тексти, які трудно заперечити з точки зору автентичності, бо, насправді, кажучи й іншим, Нікіта «небесний трубадур», як назвав його хтось, U.F.P.(З.Ф.П. – Завод для фабрикування поем), як сам себе називав, писав про себе, для себе.

Гадаю, що після Емінеску, від якого залишилось дуже багато рідкісних рукописів, Нікіта залишив посмертну творчість дуже комплексну – приблизно таку, як і за життя –, але з якої можуть вийти й інші апокрифічні твори. Є безліч знікітізованих поетів, так що можна створити нікітинські поеми, вживаючи уточнені муляжи. Але головне те, що є велика різниця

між основою рідкісних рукописів Емінеска і Нікіти, які не охоплюють варіанти, чорновики, начерки, а завершені тексти. Пряма присутність поета після смерті, відкидає, у випадку Нікіти, ідею посмертності.

Нікіта не зазнав на прикінці свого життя те, що взагалі признається як «труд над словом», він трудився над ідеєю і подією, тому що, будь-який життєвий вчинок і випадкове знайомство відбивалось по-інакшому в його совісті.

Він дійшов, в кінці-кінець, довершеним оратором, до певної реторики диктовки, в гіпотезі диктаторського Наполеона слова – або не-слова; Він не існував завдяки слів, а існував їх, живучи в середині їх через такі дикта-тексти.

Після смерті фундатора, інституція Нікіта функціонує шалено: відчуваєш його існуючи, несподівно, насиченого силою новизни і глибинності, з не-існування. На рівні такого великого автора, контамінація його словесності стає звичайним явищем; поезія чекає, навіть включає і просить з боку критика подібну словесність, а з боку читача (слухачів) подібного духовного стану.

Наскільки мені відомо, Нікіта не любив виходити на сцену, щоб деклямувати: тому, що він деклямував для себе – а то був якраз момент творіння. Сьогодні, наприклад, являються модними деклямації його віршів. По суті, поезія Нікіти не є для сцени і трибуни, вона кімнатна поезія.

Хоча існує один фонд, портфель, одна Банка поем Нікіти некаталогована, яку не можна перевірити, але, на

жаль, вона не є невичерпнутою. Я ще не чув, щоб хтось з щасливих власників текстів – якщо не приховують їх –, не зволикав би, що ще передчасно їх друкувати.

Хоча вони походять від різних осіб і з різних місцевостей, але, через надзвичайне співпадання, того ж самого року, ці фоно-тексти, або дикта-тексти мають визначний спільний тон.

В даних трьох поемах, надзвичайних, в апогеїчній амплітуді свого письма, Нікіта вживає класичну формулу, звертаючи, епістолярну: До... На..., Ad personam, в риторичному смислі і комунікації з 11 Елегій і Не-слова.

Іріна Діміу, зараз студентка Художнього мистецтва, поверталася з школи разом з своєю колегою ліцею – Лаурою Ковач. В амбієнтності сім'ї поета і перекладача Аурела Ковача знаходився і Нікіта, який дав волю духові імпровізації, на стиль поета Аргезі, те що рідко траплялось в його творах:

До Ірини (1979)

*Немов веснянку на оці, що звать зіницею
я побачив запах гіяцинту
коли мати моя прийшла з зімбрілою
у Квітень місяць той найквітневий
і послав тобі я сентимент,
що аж елементом став
і елефантовий хобот
труна природі що з'їдає
ірину що усмішкою сіяє.*

Ірина запитала Нікіту що означає zimbriță, а він відповів їй: кошик з квітами, букет. Ясно, що це слово не знаходиться в словнику.

Ось і другий текст:

До Пабло (1979)

*Був і я присутний
коли висмикували пір'я
з вмираючих анголів*

*присутнім був і я
обдирали слово від слова
вмирили ангельські непритомні
мов гуси ангели вмирили
а я стояла мовчазно немов пропелер
тільки член дієслова і дієслів
боліли мені!
ревматизм або романтизм небес
сказав мені той що висмикував
перо те довге, біле, дуже важке
з мертвого ангельського лебедя
що стоїть перед мене.*

Пабло – це Павло Романюк, відомий румунський україномовний поет, який спустився з Марамурешу (народився 2 вересня 1953 року, в селі Рона де Сус, закінчив філологічні студії в Бухаресті, 1979р.). Познайомився з Нікітою 1979 року, коли, без соціальних тонкостей, неповідомлений, зайшов до нього,

повідомивши, що переклав на українську мову 11 елегій. Певна річ, що після перших напружених хвилин – Нікіта «нагнівався» за такі пізні відвідини – зустріч пройшла у найсердечному тонусі аж до ранку. Пабло Романюк ще й визначний поет української експресії, за походженням – румун (Замок перелітних птахів – вірші, Критеріон, 1976, Непорочність мовчання – вірші, В-тво Критеріон, 1979, Неповнення – роман, В-тво Критеріон, 1981, Спектри – вірші, В-тво Критеріон, 1984).

Поем був записаний Дорою, яка зробила копію і Романюкові. Друга поема : одна з суперлативних нікітинських текстів, це надпис на одій з фотографій, в якій дівчина Кармен позує верхи на гірському конику. Для Нікіти цей текст може представляти те, що для твору аргезіївського означає Надпис на портреті:

До Кармен
(варіант)

*Я ревнував коня на якому ти їздила верхи
присвоюючи хід стояння на місці
коли склепіння неба ти в дугу скручувала
зірку з середини середин
так став я падаючим
з предовгим волоссям, кометою
ненароком засліплював і подорожнього
і егретку якусь то поранити став.*

*Там на березі річки
вона стоїть понура і не негідкорима*

*зібравши всі тіні лісу в пояс,
а рядом колядка.*

*Пробудився ще рік
Траян бадік
став
і віри розторочений
осідлав
і час блукаючий тугий
ще і нічий
бо ні холодно було
ні тепло не то
тільки твоє єство.*

Фотографія була зроблена в Совежі, 1979 року.

Дякуємо поетові Павлові Романюкові за те, що він поставив на наше розпорядження ці тексти з реальними відблисками нікітинської стилістики».

■ **Ауреліу Гоч**

СЯЙВО АНГЕЛА

...Минуло вже добрих три десятки років з того часу, як я, студент Бухарестського Університету іноземних мов, насмілювався постукати в двері поета, принісши мій повний переклад його «11 Елегій»...

Далі були чисельні, незабутні зустрічі на квартирі поета, що була розташована на площі Амзей, де поет, або його дружина – Дора, відкривали мені двері за умовним стуком в ритм марамороського – ошанського танцю «Гоп, цурай і цура!..», дружні відвідини з групою молодих поетів, знайомство з великими постаттями сучасної літератури і мистецтва, про які розповімо в окремому обширному матеріалі, на основі документів, які, як і вищезгадані, частинно збереглися, щоби стати ще одним доповненням до образу великого поета Нікіта Стенеску.

Мій переклад «11 Елегій», та інших віршів, окрім часткового появи в україномовній літературі в Румунії і в США, до сьогодні, не появлявся. Видавництва, до яких я звертався, не хотіли друкувати повний переклад, який так і лежав, чи то в шухлядах якогось «критика», або був не прийнятий до друку через те, мовляв, «у видавничому плані перекладу видавництва не має відділу перекладів на українську мову», чи з фінансових причин. – «Пабло, – говорив не раз Нікіта, – видамо переклад на кошти вчительської зарплати моєї сестри ...».

...Але, можливо, як і судиться поезії такої світової вартості, двадцятирічне недрукування перекладові не

зашкодило, бо визріли нові і нові варіанти перекладу, а це, гадаю – на користь перекладу, літератури взагалі.

Нікіта Стенеску був моїм ангелом-хранителем, вчителем, другом, який, мабуть, тому і подарував мені його такі щирі слова, автографи на збірках поезій «Недовершені твори»: «Павлові Романюку, серце Нікіти Стенеску», 1979р., або «Павлові, Nichita's heart- Tr- day», на збірці перекладу на англійську «Unfinished work», 1979р., чи «Паблові, від Його Нікіти – Неруди», 1989р. на збірці «Книжка для читання, книжка для любові», 1989р., а ще присвятив вірш «Către Pablo» («Паблові»).

Часто роздумуючи про швидкоплинність часу, уявляю собі, як би мав виглядати поет Нікіта сьогодні у 2008 році, крокуючи з нами по бруку історії, навчаючи й картаючи нас несловами?

2008 року йому виповнилося б 75 років. Але він пішов з-поміж нас тілом, залишивши нам своє слово і спогад, корону і крону великої румунської, світового рівня, поезії. Залишились ми, які маємо святий обов'язок сказати світові незнане. А – незнане, у нашому випадку – це якраз переклад його поетичного слова на українську мову.

Поезія Нікіти Стенеску втілена у прекрасному непорочному тілі з божественним духом в середині. Якщо доторкнешся його – кричить непорочне тіло, захищаючи дух, а до духу не можна добратись, через могутність тіла, – тому його поезія має велич, яка стоятиме вічно, непохитною. А, перекласти таку велич на почуття і форму іншої мови можна тільки з пошаною обнімати тіло і дух, виввжуючи їх на терезах мислі.

Стенеску Нікіта був справжнім революціонером, бо своїм пером провів революцію у сучасній модерній поезії Румунії.

Він був людиною в тілі ангела, тому, куди він йшов, світло поверталось за ним, а йому вслід йшли когорти молодих поетів, приймаючи і наслідуючи його вчення.

Його тіло прийняв час, якому ми повинні низько, уклінно приклонити душу, щохвилини засідати на його, тільки ним вигадану тайну вечерю, набратись сяєва з його ореолу синіх, мов волошки у житі, мов літнє тихе, безмежне небо, очей.

Він ще був Оком. Отже – бережіть зіницю Ока, пильуйте і будете спасенні! Бо в нього вінець – ореол ангела.

■ Павло Романюк

Lui Paul Romanin,
Irima
Lui
Nichita Stănescu

UNFINISHED WORK

Lui Paul,
Nichita's heart

Tr-day

NICHITA STĂNESCU și GHEORGHE TOMOZEI

CARTE DE CITIRE,
CARTE DE RUBIRE

Lui Pablo,
de la Nevada Sa.
de Nichita

1981

Vasyl Makhno*

Ukraine/USA

The poet **Vasyl Makhno** was born in Chortkiv, in the Ukrainian province Ternopil, in 1964. After completing his studies at the Pedagogical Institute in Ternopil, he graduated in literature and worked as a lecturer at the college. In 1999 his doctoral thesis about Bohdan-Ihor Antonych, a prominent representative of Ukrainian modernism, was published. Modernism represented the most significant milestone for contemporary younger poets after a time when Ukrainian national literature had been repressed by the Tsars and its development inhibited by the doctrine of Socialist Realism as well as the Soviet politics of Russification.

Makhno's early collections of poetry, including »Knyha pahorbiv ta hodyn« (1996; t: The book of hills and hours) and »Liutnevi elehii ta inshi virshi« (1998; t: February elegies and other poems) are still in this modernist tradition. After his travels had led him out of the and after teaching at the Jagiellonian University in Krakow in the late nineties, he moved to New York in 2000. His collection of poetry, »Plavnyk ryby« (2002; t: The fish fin) – half written in Europe, half in – is a visible testimony to this transition. In Makhno's »complex metaphorical imagery and dense verbal texture of his poetry, as well as the nearly anarchic utilization of grammar in his works, with virtually no punctuation«, new images emerged (translator Michael M. Naydan). Verve and variety, as well as the profane, now dominate the observant cadence of his free verse and create a stimulating contrast to his weighty diction and nature metaphors. »Our Ukrainian culture... is part of the tradition that assumes a romanticized approach to poets, to poetry writing and so on. Because of that, various taboos took root: you can write about this, but not about that. Thus for many people it is hard to let go of these stereotypes«, the poet commented in an interview about developments in recent Ukrainian poetry, which he has helped to carry forward.

Makhno's poetry has been translated into Polish, English, Serbian, German, Russian, Romanian, Slovene, Lithuanian, Malayalam, Czech and Belorussian. After his sixth collection of poetry was published, »38 virshiv pro N'iu-lork I deshtsho inshe« (2004; t: 38 poems about New York and other things), a book of selected old and unpublished poems was released, »Cornelia Street Café« (2007). In addition, Makhno has published translations, including a volume of poems by Zbigniew Herbert and edited an anthology of new Ukrainian poetry, two plays and the book of essays »Park kultury ta vydoshyunku ymeni Gertrudy Stajjn« (2006; t: The Gertrude Stein Memorial Culture and Recreation Park), in which he focuses on American-European modernity. The author lives in New York, where he works for the Shevchenko Scientific Society.

© international literature festival berlin

ЗМІСТ

Василь Махно: *Нікіта Стенеску поміж словами і несловами* / 5
Бібліографія поета / 9

11 ЕЛЕГІЙ

ПЕРША ЕЛЕГІЯ / 17
ДРУГА ЕЛЕГІЯ, «ГЕТИКА» / 20
ТРЕТЯ ЕЛЕГІЯ / 21
ЧЕТВЕРТА ЕЛЕГІЯ / 26
П'ЯТА ЕЛЕГІЯ / 29
ШОСТА ЕЛЕГІЯ / 30
СЬОМА ЕЛЕГІЯ / 31
ВОСЬМА ЕЛЕГІЯ, «ГПЕРБОРЕЯНА» / 33
ЕЛЕГІЯ ЯЙЦЯ, ДЕВ'ЯТА / 37
ЛЮДИНА-ЧУДОВИСЬКО / 39
ДЕСЯТА ЕЛЕГІЯ / 42
ОДИНАДЦЯТА ЕЛЕГІЯ / 46

ІНШІ ВІРШІ

ГОРІЛА ЛІКАРНЯ / 55
РАНІШНЯ ЇЗДА ВЕРХИ / 56
ГІМН / 57
КРЕДО / 58

ПОЛЕ, НАВЕСНІ	/ 59
ХВАЛА ЛЮДИНІ	/ 60
ВІРШ	/ 61
САВАНАРОЛА	/ 62
ПІСНЯ	/ 63
ЮНАКИ НА МОРІ	/ 64
АРМУРА *	/ 65
ПУСТЕЛЯ	/ 66
НА ПІВНОЧІ ПІВНОЧІ	/ 67
НАСТУП	/ 68
ОРАТОРІЯ	/ 69
ВІД ЗАБАГАТО ПОВІТРЯ	/ 70
ПЕАН	/ 71
З ЧЕРВОНИМИ ОЧИМА ШУКАЮЧИ ОДИН...	/ 72
ПАПОРОТЬ	/ 73
ПЛУТАНИНА	/ 74
ПІСНЯ	/ 75
ТАНЕЦЬ	/ 76
ЕСТАМП	/ 77
ВИД	/ 78
ІНКОЛИ	/ 79
КУПУВАТИ СОБАКУ	/ 80
КЛЮЧІ	/ 81
ЧОТИРИ ОСНОВНИХ УЗГОДЖЕНОСТЕЙ	/ 82
ПОЕЗІЯ	/ 85
ЛІНІЯ ЗАДОВОЛЕНА САМОСОБОЮ	/ 86
СТОЧУВАННЯ	/ 87
СПОГАД	/ 88
МОЯ МАТИ І ЇЇ СОЛДАТ	/ 89
ВИД В РУСІ	/ 90

НЕВИДИМЕ СОНЦЕ	/ 92
НОКТЮРН	/ 93
В ДУСІ ГАЙКУ	/ 94
ЕВАНГЕЛІЯ ОСЕНІ	/ 97
ЄВКЛІД І ЛАТИНСЬКИЙ СОЛДАТ	/ 98
МІФ	/ 99
НЕМОЖЛИВО ЩОБ ВОНИ БУЛИ ГОЛОДНІ	/ 100
ПОГЛЯД	/ 101
О, СКІЛЬКИ...	/ 102
МЕНУЄТ	/ 103
ПІД ЧАС ОДНОГО ДНЯ	/ 104
ЗАВЖДИ Б'Є ВСЕ ІНШИЙ ДЗВІН	/ 105
СОН	/ 106
КОНФЕСІЯ	/ 107
ЗЕМНИЙ	/ 108
ПОЕМА	/ 109
СМЕРТЬ ПТАХІВ	/ 110
КЛЮЧІ	/ 114
МАДРИГАЛ	/ 115
ПЕКУЧІ МОРОЗИ	/ 116
НА КАРТІ ЗАПАХУ	/ 117
ПОДВИГ	/ 118
ТРОЯНСЬКИЙ КІНЬ	/ 119
АНГЕЛ ВІДКИНЕНИЙ ПТАХАМИ	/ 120
НЕБО ВАГІТНЕ ЗІРКАМИ	/ 121
ПІСНЯ ЗИМИ	/ 122
СЕНТИМЕНТАЛЬНА КАЗКА	/ 123
ЛЮБОВ, МОЛОДА ЛЕВИЦЯ	/ 124
<i>Немов би моє праве око...</i>	/ 125
ХОЛОД, АБО ДРУГЕ СПОВІДАННЯ...	/ 126

ВДОМА	/ 127
ОСІННЯ ЕМОЦІЯ	/ 128
КІСТКИ ПЛАЧУТЬ	/ 129
НЕПРАВДА	/ 130
ОРФЕЙ У СТАРОВИННОМУ ЗАМКУ	/ 131
УРОК ЧИТАННЯ	/ 132
УРОК ПРО КОЛО	/ 133
УРОК ПРО КУБ	/ 134
ПРО БІЛЬ ЗА ЛЮДИНОЮ	/ 135
19 ІЄРОГЛІФІВ БОГДАНА БОГДАНОВИЧА	/ 136
КАМІНЬ	/ 137
БІДКАННЯ	/ 138
СВІТ ВИТІСНЕНИЙ	/ 139
ОСТАННЄ	/ 140
ВІРШІ	/ 141
ТОЙ ЗАПАХ КРУТОЇ ВЕРШИНИ	/ 142
МОЛИТВА	/ 143
ОЙ, ЯКЩО БИ...	/ 144
ІКОНА НА СКЛІ	/ 145
НЕСЛОВА	/ 146
ДІАЛОГ КОНЯ З ДОБРИМ БОГОМ	/ 147
ІНШИЙ ЕСТАМП	/ 148
ТРІУМФ	/ 149
ЗВЕРТАННЯ ДАЙМОНА ДО МЕНЕ	/ 150
ЖАЙВОРОНОК	/ 152
АТМОСФЕРА	/ 153
ДЛЯ ТИСЯЧУ ПІСЕНЬ	/ 155
НЕПРАВДА ЯК ФОРМА СПОГЛЯДАННЯ...	/ 156
ПОЕТИЧНЕ МИСТЕЦТВО	/ 157
ПЕРЕДЧУТТЯ	/ 158

ШЕКСПІР	/ 159
НАТОВП	/ 160
ЗИМОВА ПАСТЕЛЬ	/ 161
ДО ТОГО, ХТО КОПАЄ КОЛОДЯЗЬ	/ 162
МОЛИТВА	/ 163
КАЇН І АВЕЛЬ	/ 164
ОСТАННЄ (ПОЕТИЧНЕ КРЕДО)	/ 165
НЕХРЕЩЕНИЙ	/ 166
ІЄРОГЛІФ	/ 167
ВДОМА	/ 168
ТРАГІЧНЕ БОЛІННЯ	/ 169
НЕХАЙ ЗАСНІЖУЄ НАС	/ 170
Ауреліу Гоч: Нікіта Стенеску в «Солодкому класичному стилі», або про тексти-диктовки	/ 171
Павло Романюк: Сяйво ангела	/ 178
Vasyl Makhno...	/ 182

*Поява в світ даної книжки завдячується
винятковим особам: Михайлу Лауруку, Георге
Офриму, Цюдик Павел, Александру Маріна, Крістіану
Ангелу, Перту Влашину, Ніколаю Альбічуку,
Копощукові Ількові, Іванові Добра та Українській
Православній Церкві м. Сігет.*

Щира їм подяка від перекладача.

Книжка появилась: 2008